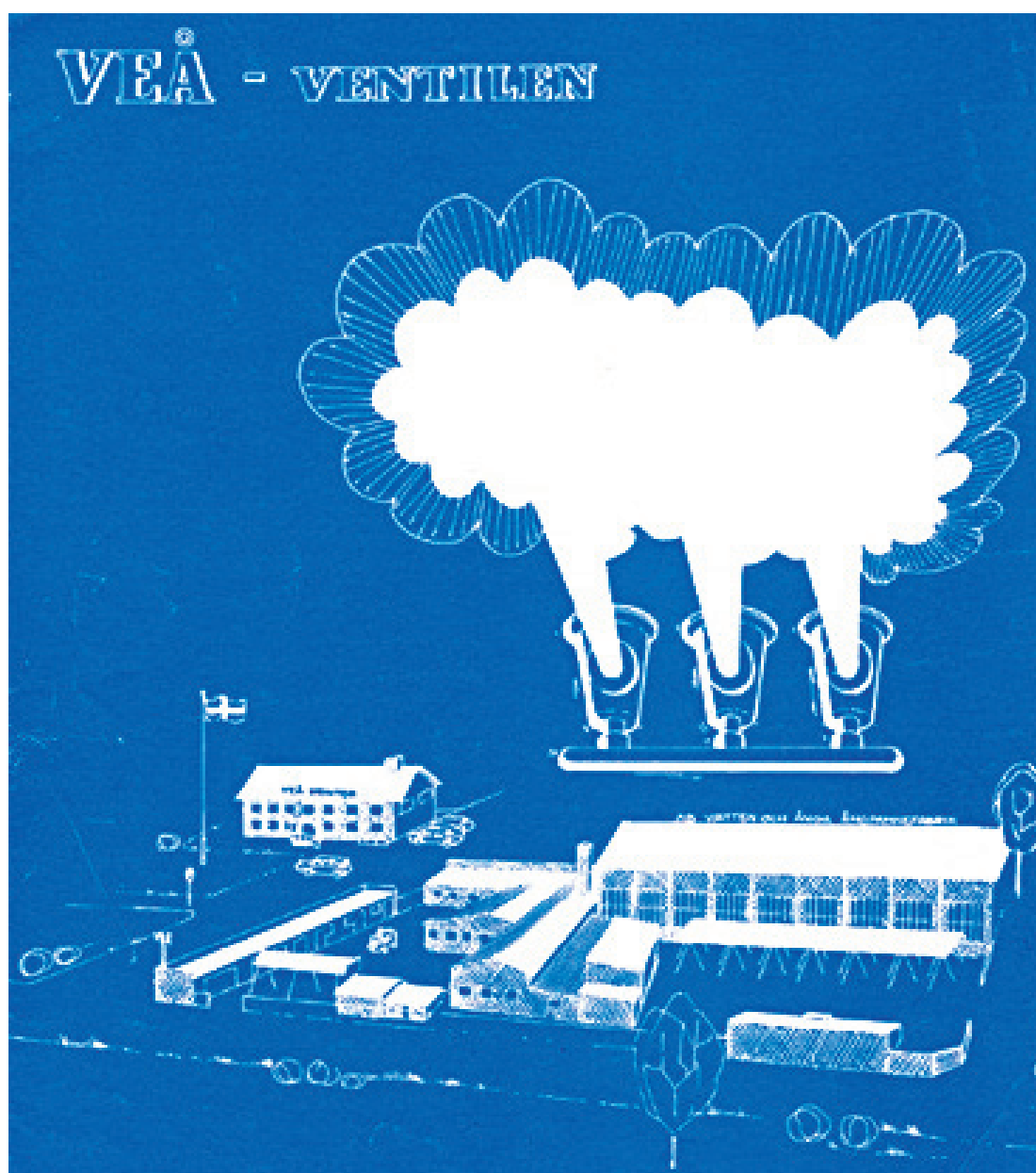

SÄVSJÖ HEMBYGDSPFÖRENING

95 ÅR

Årsskrift 2017

Elna Nilsson och Birger Lindgren på kafferep i Norra Ljunga

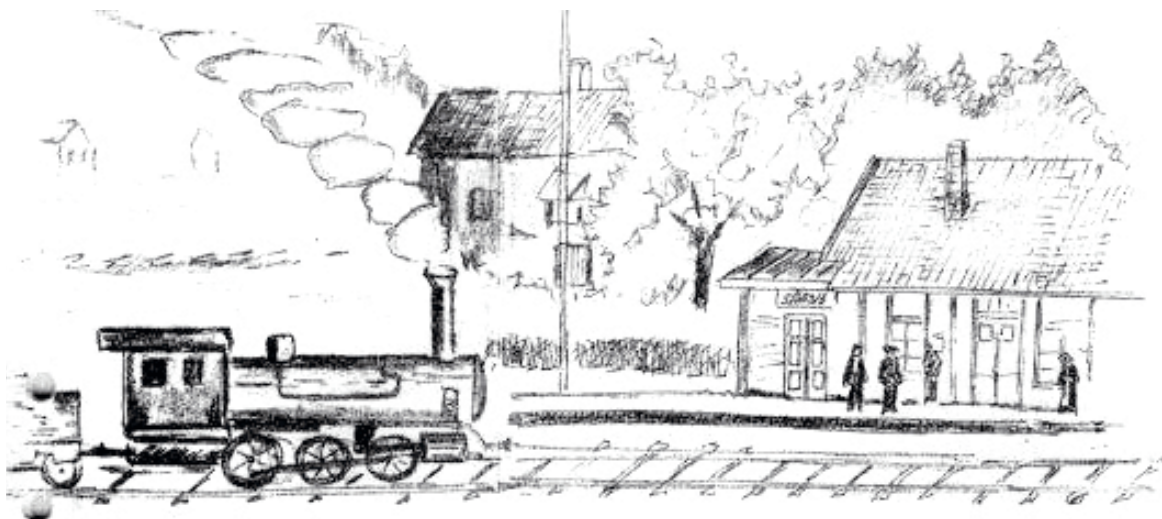
För ganska precis 45 år sedan kläcktes en utmärkt idé. Det var egentligen Birger Lindgren som kom med den men fick genast en stark supporter i Elna Nilsson.

Och vad innebar då denna idé?

Jo att Hembygdsföreningen, som då hette Sävsjö Hembygds- och Fornminnesförening, skulle ge ut en skrift som skulle inspirera gamla och nya medlemmar i föreningen till ett aktivt intresse för vår bygds och vår stads historia.

Birger tecknade och Elna skrev i många år. Skriften blev en årsskrift och har med många medarbetare utvecklats till en hörnpelare i föreningens verksamhet.

Och på den vägen är det.

Det sägs att alla goda ting är tre - och tre skäl finns till denna skrifts tillkomst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sävsjö Hembygdsförenings verksamhetsberättelse	4
Kärleksberget av Inger Högberg	9
VEÅ AB – Minnen från ett arbetsliv av Ingvar Toll	10
De fyra systrarna OA av Gun-Britt Wetterholm	16
Garage Asklund av Inger Högberg	18
En 50-talist funderar av Leif Nilsson	20
Våran gata – Kopparslagaregatan! av Margareta Garpendal	22
Springscharar av Lars-Åke Sandqvist	26
Företagsamma kvinnor av Inger Högberg - Jerusalems mödrar, änkor och pigor	28
Presentation av konstnär Tove Hanne av Britha Fransson	34
Dags för husvagnssemester av Inger Högberg	35
En Sävsjögrabb minns av Yngve Lundberg	36
Axplock från tidningsarkivet från år 1957 av Maj-Sofie Andersson	40

Register över innehållet i årsskrifterna 1972-2006 finns i 2006 års årsskrift
Register över innehållet i årsskrifterna 2007-2014 finns i 2014 års årsskrift

SÄVSJÖ HEMBYGDSFÖRENING

Verksamhetsåret 2016-03-31 – 2017-03-30

Styrelsen har bestått av:

Ordförande (vald för 2016)	Bertil Zettergren
Vice ordförande (vald t o m 2016)	Göran Svensson
Sekreterare (vald t o m 2017)	Eva Mill
vice sekreterare (vald t o m 2017)	Johnny Thorstensson
Kassör (vald t o m 2016)	Maj-Sofie Andersson
Ledamot (vald t o m 2017)	Barbro Eckerblom
Ledamot (vald t o m 2017)	Anna-Lisa Hansell
Ledamot (vald t o m 2016)	Jan-Olof Johansson
Suppleant (vald t o m 2017)	Barbro Carlsson
Suppleant (vald t o m 2017)	Börje Carlsson
Adjungerad (vald t o m 2017)	Inger Högberg

Årsmötet, torsdagen den 31 mars, var i år förlagt till IOGT-lokalen. Över 100 medlemmar kom.

Mötet började med att ordf. Bertil Zettergren hälsade välkommen och tände ljus för nyligen avlidne Birger Lindgren och en tyst minut hölls.

Till ordförande för mötet valdes Ingvar Jarfjord och till sekreterare Ann-Christine Petersson.

Verksamhetsberättelsen, kassaberättelsen och revisionsberättelsen föredrogs.

Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2015.

Till ordförande för verksamhetsåret 2016 valdes Bertil Zettergren

Fyra ordinarie ledamöter omvaldes för 2 år, 2016-2017

Barbro Eckerbom, Anna-Lisa Hansell, Eva Mill och Johnny Thorstensson.

Två suppleanter, Barbro och Börje Carlsson omvaldes för 2 år 2016-2017.

Till adjungerad för 2 år, 2016-2017 omvaldes Inger Högberg.

Till ledamöter i valberedningen för år 2016 omvaldes Bengt-Göran Johansson och Harald Petersson med Bengt-Göran Johansson som sammankallande.

Till revisorer för år 2016 omvaldes Bertil Bohman, Lennart Ljungqvist och som ersättare Raine Niklasson.

Till ledamöter för Stiftelsen Komstad Kvarn år 2016 valdes Jan-Olof Johansson och Olle Mill.

Till representanter till Hembygdsrådet valdes för år 2016 Maj-Sofie Andersson och Johnny Thorstensson

Till representanter till Hembygdsförbundets årsmöte valdes för år 2016 Eva Mill och Bengt-Göran Johansson.

Till intendent för Hembygdsparken år 2016 valdes Gösta Holm, Bengt-Göran Johansson, Jan-Olof Johansson och Per Petersson

Till stugvärd för år 2016 omvaldes Anette Gunnarsson.

Årsavgiften för år 2017 fastställdes till oförändrad 150:-

Eva Mill redogjorde för förslaget till nya stadgar som godkändes och ska enligt gällande stadgar tas upp igen på ett föreningsmöte under året.

Olle Mill informerade om Komstad Kvarn.

Runo Svensson som avgår ur Stiftelsen Komstad Kvarn berättade om sitt engagemang där med skötsel

av kvarn och damm och guidning under många år. Som tack överlämnade Bertil Zettergren blommor och gåva från Hembygdsföreningen.

Bertil o Runo

Ingvar Jarfjord höll ett varmt tacktal där han framhöll allt ideellt arbete som görs i föreningen och för arbetet med årsskriften.

Blommor till ordförande och sekreterare för mötet och medverkande i årsskriften överlämnades.

Filmvisning följde, där Jan-Olof Johansson visade Fabian Anderssons film från 1930-talet och Stig ”Jontes” Jonssons filmer från 1959 och 1973. Harald Petersson visade film från Komstad med den nu bortgångne initiativtagaren till stiftelsen Komstad Kvarn Birger Lindgren. Bertil Zettergren fick en blomma för att ha lyckats få många nya medlemmar till föreningen. Kvällen avslutades med kaffe med dopp och dragning på lotterierna.

Medlemskap

Föreningen är medlem i Jönköpings läns hembygdsförbund, Sveriges Hembygdsförbund, Hembygdsrådet i Sävsjö kommun och ledamot i Stiftelsen Komstad kvarn

Verksamhet

Verksamheten kan följas på vår hemsida, som hålls aktuell av Eva Mill. Där finns också många bilder och berättelser inlagda. **Hemsidan** nås via <http://www.hembygden.se/savsjo>.

Föreningen har under verksamhetsåret haft 6 protokollförda **sammanträden**.

Under året har vår **studiecirkel** på Medborgarskolan fortsatt med 10 träffar, där vi försöker identifiera personer på bilder bl.a från Ramdes fotoateljé. Dubletter av bilderna som är från 1960-talet sätter

vi upp i Medborgarskolans lokaler så att intresserade kan få ta del av dem. Vi tittar även på bilder framtagna från glasplåtar från Wiklunds fotoateljé.

Vårstädning ägde rum en vacker majdag då Gösta Holm med vagn och traktor forslade bort mycket ris som samlats ihop av flitiga röjare. Bland andra syntes 95-åriga Rudolf Dahlborg göra en god insats med räfsan.

I samband med Vårglada Sävsjö ordnade vi en **bildutställning** tillsammans med Medborgarskolan i lokalen på Köpmangatan. Där visades bilder och kuriosa från Sanatoriet. Vi bad allmänheten om hjälp med att identifiera brudpar på bilder från 1960-talet som vi fått av Dennis Friberg och eftersom det var 60 år sedan Sävsjöutställningen visades tidningsklipp och film från den. Våra årsskrifter och klippböcker fanns också framlagda till intresserade.

I början av juni hade vi liksom förra året besök av flera **skolklasser**. Det var 7:or och 9:or som kom i grupper och några i styrelsen ställde upp och visade ruinen, staturstugan och Hembygdsparken. Pernilla Nordh tog emot på Ljunga park och berättade dess historia.

I juni hade vi en **träff över åldersgränserna** i Hembygdsparken. Detta på fint initiativ av förskolläraren Elisabeth Jonasson. Där mötte pensionärer från Ringgården barn från förskolan Sörgården. Barnen lekte i parken och Wuokko Petterson tog fram dragspelet o spelade. Kaffe och lunch som personalen hade tagit med smakade bra för både stora och små. En härligt dag som vi hoppas kan få en fortsättning.

Söndagen den 19 juni var det Svenska Botaniska Föreningens årliga **”De vilda blommornas dag”** som vi firade ihop med Sävsjö Naturskyddsförening. I år var den förlagd till dammarna vid Djupadal, som hade fått nya broar.

Det kom ca 35 blomsterintresserade och vi vandrade runt i grupper och såg mycket intressant bl.a. lite mer fuktälskande växter. Vid grillplatsen avslutades vandringsen och det medhavda kaffet smakade bra. Helen Höijer hade plockat med ett knippe växter från vandringsen som vi fick nyttig repetition på.

Så kom **midsommarafton** och det betyder fest i Hembygdsparken. I år med värme och kanske publikrekord. Smålandsbälarna stod för musik och ledning av lekarna runt stängen. Trots att de flesta blommorna var överblommade hade Gösta Holm, Laban Johansson och Jan-Olof Johansson lyckats hitta lupiner och hade också skaffat fram rikligt med löv att klä stängen med. Margareta Holm såg till att den stora kransen blev lika vacker som vanligt. Det var lång kö till hästskjutsen och till kaffeståndet. Ny kaffebyggare som inköpts under våren kom väl till pass. Ett tjugotal ostkakor lottades ut.

Vi fortsatte våra **cafésondagar** för 6:e året i rad och i år hade vi öppet 5 söndagseftermiddagar i juli.

Först ut var Ingvar Jarfjord som berättade om ”åren som gått”. Cafégästerna fick följa med Ingvar från uppväxten i Fårösund till alla kommunala uppdrag i Sävsjö, dit han flyttade 1970. Han berättade om sina

roller som vigsselförrättare och nämndeman, ett uppdrag som han är stolt över.

Ljungastugan blev mer än fullsatt denna söndagen då åska och skyfall gjorde att man fick vara inomhus.

Andra söndagen gästades vi av Ulla Björk som gav en lektion i skolhistoria. Det blev en tankeväckande och rolig timme. Många skolmänniskor, några riktigt långväga och föräldrar som haft förmånen att ha Ulla som lärare till sina barn dök upp. Hon berättade om flera legendarer och om sin tid på Hägneskolan bl.a. Även denna söndag fick vädret oss att hålla till inomhus.

Tredje söndagen var dagens gäst Leif Sjöholm från Täby. Han berättade fängslande om sin släkt som kom att bli några av de första Sävsjöborna. De ägde på sin tid Lomellbyggnaderna (idag ligger Asklungs o Lönns där bl.a.) Hans anmoder Kristina var barnmorska och dottern som blev Leifs farmor Emma var missionär i Kongo och gift med Wilhelm Sjöholm. Syster till Emma var fotograf Ida Niklasson vars namn man ofta hittar på äldre foton. Inomhus även denna söndag.

Fjärde söndagen var Stefan Holmström, Lund inbjuden. Han berättade om sin mamma Britta Holmström som grundade IM och om sin morfar John Ringius känd för kräft- och trävaruhandel. Ringius lämnade bl.a. in ett förslag om att ha två kräftor på Sävsjös vapen.

Han dog på sin 103-årsdag. Stefan fick också se en glasburk med konserverade kräftklor från Ringius kräftfabrik och som finns kvar i föreningens ägo. Mycket folk hade bänkat sig i parken, då denna söndagseftermiddag bjöd på vackert väder.

Femte och sista söndagen hade vi hantverkstema. Anita Ek från Komstad hade tagit med får som inhägnats i parken. På scenen satt Emma Lejbro, Stig och Margit Eriksson och visade hur man spinner på ny och gammal spinnrock. Populärt för barnen var att få pröva på tovning. Gösta Svahn och Ingegerd Tyreskog underhöll med folkmusik. I Ljungastugan visade Olle och Eva Mill upp sina fina hantverk både textil- och träarbeten. Hembygdsdräkter visades. Vi hade just fått Ingrid Lindgrens dräkt och mycket tillbehör i gåva av dottern Ylva. Jan-Olof Johanssons handgjorda piedestal vanns av Barbro Eckerbom i dagens lotteri.

I mitten av Juli (13/7) hade vi tillsammans med Örsby byalag en **bussresa** till Västergötland. Där besökte vi Skrivaregårdens ägor och blev guidade av bröderna Gustavsson.

Sedan åkte vi vidare till Ryttmästarbostället vid Skövde. Där berättade major Bernhard Englund inlevelsefullt om Sveriges historia och visade helt fantastiska byggnader och samlingar. Han hade även ordnat lunchen för oss. På hemvägen togs kaffe med

dopp på Stugan Café i Stadsparken i Jönköping. Söndagen den 7 augusti stod Inger Högberg och Bertil Zettergren för ytterligare en **kyrkogårdsvandring** nu på Hjärtlanda kyrkogård. Föreningen var tillsammans med Hjärtlanda byalag arrangör. Birgitta Andersson ordf. i byalaget hälsade välkommen Bertil började med att berätta om byn Hjärtlanda och Inger fortsatte. Hon hade lagt ner mycket arbete med att bl.a. intervjua många människor med anknytning till Hjärtlanda och fått fram mycket som säkert var okänt för flera av de ca 70 deltagarna. Efter Birgittas tack för en intressant kyrkogårdsvandring hade byalaget ordnat med kaffeservering i Hjärtlandagården.

Måndagen den 12 september åkte styrelsen på en studieresa till Bodafors och Landsbro för att se hur hembygdsföreningarna där hade ordnat sina arkiv.

Ingången till parken har försetts med nya portstolpar av ek. De kommer från Frisnäs och sattes upp av Jan-Olof Johansson, Bengt-Göran (Laban) Johansson och Tommy Nilsson. Ljungastugans ytterdörrar behövde bytas ut och vår egen snickare Jan-Olof Johansson tog tag i saken och tillverkade nya dörrar som fint passade in. Detta var en gåva till föreningen.

Höststädningen i år bestod av att Skogsstyrelsens mannar gallrade bort sly i parken och rensade takrännor mm. Gösta Holm fraktade bort det utgallrade. Vi fick ett luftigt och vackert parkområde som resultat.

Åke Eckerbom i IFK:s orienteringssektion har framställt en karta på Hembygdsparken med utsatta kontrollor till nytta för skolelever som får tävla och träna **orientering** där.

På Smålands Kulturfestival som i år hade 5-årsjubileum var en programpunkt med tema "Hemlängtan" förlagd till Kulturhuset den 3 november. Där satte vi tillsammans med föreningen Sävsjöflickorna upp en **utställning** i Galaxen med anknytning till temat. Vi plockade ihop material från Ljungastugan, statarstugan och från arkivet. På kvällen uppträdde Romeo & Juliakören på Röda Kvarn. Utställningen fick stå kvar en vecka på Kulturhuset.

Arkivens dag, lördagen den 12 november hade i år temat "Välkommen hem" och då passade det bra att flytta utställningen "Hemlängtan" från Kulturhuset till Biblioteket. Vi hade bjudit in nye VD:n Urban Blücher som berättade om sig själv och Sävebo bostäder och industrifastigheter. Eftersom 2016 var Hembygdens år bjöd vi på smålandsringar och biblioteket bjöd på kaffe. Här stod utställningen kvar en vecka så många hann se den.

Lördagen den 26 november var det **julskyltning** på stan och julmarknad på Kulturhuset. Vi dukade upp vinster, hantverk och choklad till chokladhjulet på vårt bord på Köpmangatan. Dörrkransar och högsta vinsten en julbock hade vi tillverkat på Skomakerimuseet i veckan. En jämn ström av besökare, många barnfamiljer kom förbi och köpte lotter och bricker till chokladhjulet.

Vallsjöskolans förskola hade "**tomtesmyg**" i parken en decemberkväll. Dit kom massor av barn och anhöriga liksom tomten med önskelista, där var glöggservering från marknadsboden, bingo, sång o musik, grillar var tända och eldkorgar och marschaller lyste upp den mörka kvällen. Ännu ett trevligt användningsområde för parken förutom alla besök av skolklasser under terminerna och pulkaåkning på vintern.

Söndagen den 8 januari inbjöds till **föreningsmöte med husförhör** i Ljungastugan. Vårt förslag till nya stadgar togs upp för beslut andra gången och Bertil informerade om detta. Beslut togs och med detta gäller nu de nya stadgarna. Kyrkoherde em. Ulf Winter välkomnades och började husförhöret med tema Martin Luther. Det var ca 25 personer som hade bänkat sig runt borden med levande ljus och med god värme från brasan. I sin intressanta framställning vävde Ulf in frågor till åhörarna som klarade förhöret med beröm. Efter förhöret serverades kaffe och ostkaka med hjortronsylt.

Medlemsantalet har ökat till 520 en ökning med 16 medlemmar.

Anslag Föreningen har under året erhållit kulturbidrag från Sävsjö Kommun med 5.000 kr.

Ekonomi för föreningen är god.

Stort TACK till alla som med arbetsinsatser, gåvor eller på annat sätt möjliggjort föreningens verksamhet. Särskilt kan nämnas Elna Nilsson som skänkt klippböcker, hembygdsdräkter och forskningsmaterial mm, Birger Lindgrens dödsbo som skänkt hembygdsdräkter med tillbehör och diiv, forskningsmaterial. Dennis Friberg har skänkt en mängd foton mm från Ramdes Fotoateljé.

Sävsjö 2017-01-31

KÄRLEKSBERGET

Foto Susanne Porsgaard

KÄRLEKSBERGET

Hela min uppväxt hörde jag om denna ljuvliga plats på jorden. Valborgsmässoafton tändes elden och man hälsade våren vid Kärleksberget. En plats för löften, svärmeri och frieri. Med utsikt över Eksjöhovgårdssjön kunde man tänka sig hur Sturarna levde lyxliv innan ruinen blev ruin.

I min fantasi blev berget både högt och spännande. Det är fortfarande värt namnet och på önskelistan står förslag om en skylt med namnet Kärleksberget i rött och lite historik

IOGT-scouterna ansvarade för valborgsmässofrandet vid Kärleksberget redan från starten 1932 och en bit in på 60-talet.

Scouterna marscherade från ”lyan” under sång och med fana i teten. Bålet tändes i skymningen vid niotiden och därefter sjöngs ”Vintern rasat ut...”

De första åren höll Harald Blomstrand i egenskap av kårens kaplan vårtalet. Efterföljare blev ett antal präster men också plåtslagarmästare Oskar Karlsson, konditor Eric Franzen, redaktör Gustaf Högberg och naturligtvis Per Schultz. Rektor Harry Fröjd talade 1938 över ämnet ”Ljusets seger över mörkret”.

Under alla år fanns kårchefen Edvin ”Pappa” Andersson med. Sjukhusvaktmästare, stadsfullmäktiges ordförande och nämndeman, titeln ändrades genom åren men Edvin var alltid den sanne eldsjäl. Scouterna hissade flaggan, sjöng och avgav sina löften såsom att alltid vara redo. Utmärkelser delades ut till förtjänta. En liten vargunge, Bengt Nilsson, passade på att visa sin nya kniv men måttade fel och skar sig i skinkan så det blev snabb hemfärd både för honom och storasyster Elna. Nore Wallersjö minns att han föll ner från ett träd då han ville se bättre. Man förstår att det gick hett till där runt valborgsmässobålet. När man drog om väg 127 kom denna bergknalle i kläm mellan nya genomfarten och Domarebacken. Låt oss inspireras av Susanne Porsgaards välvalda vy över Kärleksberget med sin mjuka mossor. Sänk hastigheten när du passerar på gamla vägen och tänk varljus och ljuva löften.

Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com

VEÅ AB - MINNEN FRÅN ETT ARBETSLIV

Min yrkesbana i pannbranschen började år 1956 på AB Vatten och Ånga. Jag hade avlagt realexamen och var 17 år. År 2004 lämnade jag företaget som pensionär. Under mitt yrkesverksamma liv hann jag samla på mig många minnen av de personer som jag kom i kontakt med. Den snabba tekniska utveckling som skett under tiden är också värd att belysa.

Men låt oss ta en sak i sänder:

Hur kom företaget till?

1936 startade de tre delägarna Gunnar Abrahamsson, Birger Johansson och Gunnar Hakeman företaget, AB Vatten och Ånga, i Dunkelhalla-ravinen i Jönköping. Huvudprodukten, som tillverkades, var en liten vedeldad lågtrycksångpanna som fick stor användning på lantgårdarna för att koka potatis till svinen.

Första fabriken i Jönköping

Från AB Vatten och Ånga i Jönköping till VEÅ AB i Sävsjö

Några milstolpar:

- 1941 köps företaget upp av ANA som flyttar tillverkningsenheten till Nyköping.
- 1945 förvärvas företaget av Yngve Björkman. Yngve Björkmans bror i Sävsjö, Nils Fredrik Björkman kände till att Sävsjö Järnindustri AB, som ägs av bröderna Söderqvist, tillverkade en

lågtrycksångpanna, kallad "Sävö-pannan". "AB Vatten och Ånga flyttar sin produktion till Sävsjö och övertar också produktionen av "Sävö-pannan". Några medarbetare flyttar med från Nyköping.

- 1946 startas tillverkningsenheten med 11 anställda.
- 1953 tillverkas den första högtrycksångpannan

- 1961 är den nya A-hallen färdigbyggd, vilket möjliggör tillverkning av större och tyngre pannor. Tillbyggnad av B- och C- hallarna sker under 60-talet.
- 1965 firas 20-årsjubileum med medaljutdelning till 7 trojänare som varit med i Sävsjö sedan starten.
- 1966 förvärvas den fabrikslokal där ELME AB startades. ELME AB hade köpts av AB ASEA-svets från den dåvarande ägaren och därefter förvärvats av ESAB AB. Svetsmaskiner och verktyg för motståndssvetsning ingår nu i tillverkningsprogrammet.
- 1970 försätts AB Vatten och Ånga i likvidation. Konkursboet förvärvas av Ingemar Svenningsson, ägare till Anderstorps Werkstads AB, AWAB. Företagsnamnet ändras till Ångpannefabriken VEÅ AB.
- 1984 förvärvas företaget av Generator Industri AB i Partille, som ingår i varvskoncernen Stena AB. Företagsnamnet kortas ned till VEÅ AB. VEÅ AB blir ett helägt dotterbolag till Generator Industri AB.
- 1985 förvärvas Generator Industri AB med dotterbolaget VEÅ AB av Svenska Varv, sedermera Celcius Industrier, som sen tidigare äger Götaverken Energy System AB.
- 1986 firas dubbeljubileum på Hooks Herrgård, 50 år sedan företaget grundades och 40 år i Sävsjö. Minnesgåvor utdelas till 10 medarbetare för 25 års anställning.

Företagets VD Ingvar Toll och Rolf Carlsén hissar jubileumsflaggan

- 1991 förvärvar den norska Kvaerner-koncernen de pannstillverkare som ingår i Celcius Industrier och Kvaerner Power bildas.
- 1996 firade VEÅ AB 60-årsminnet av grundandet och 50-årsminnet av flytten till Sävsjö. Jubileumsfesten firas på Kulturhuset i Sävsjö med anställda och flera inbjudna gäster. Yngve Björkmans son,

Jan Björkman med hustru Kerstin, var en av gästerna.

- 1997 invigs en ny hall med 580 m golvyta och lyftkapacitet 50 ton vid max 8,9 m lyfthöjd.

Här byggs stommen till den nya fabrikshallen

Hur kom jag in i pannbranschen?

1956 hade jag klarat av realexamen och funderade jag på att söka en ingenjörutbildning. För att bli antagen vid Jönköpings Högre Tekniska Läroverk fordrades minst 6 månaders industripraktik. Jag fick en praktikplats på AB Vatten och Ånga och började i september samma år att arbeta i pannverkstaden.

Där basade Evald Jensen, som såg till att jobben fördelades. Som ung och sist anställd åkte man ju på ett och annat snällt practical joke och enstaka ”skitjobb.”

Ingenjör- och militärutbildning

1957 började jag min utbildning på HTL i Jönköping och tog ingenjörsexamen på den maskintekniska linjen i maj 1960. Under sommarloven 1958 och 1959 arbetade jag bl a på Munksjö AB. Att jag inte sökte feriarbete på AB Vatten och Ånga berodde nog på att jag träffat min blivande hustru under studietiden i Jönköping. I juni 1960 ryckte jag in vid A6 i Jönköping för 15 månaders troppchefsutbildning som följdes av en officersutbildning vid Artilleriets kadettskola som var förlagd till Jönköping.

Vad sysslade jag med på VEÅ?

I början av 1962 kontaktade jag disponent Jan Björkman på AB Vatten och Ånga för att höra mig för om det fanns något arbete.

Det resulterade i att jag började på ritkontoret redan den 1 mars.

På ritkontoret var jag kvar ca ett år. Här hade jag flera arbetskamrater, som var ritare och konstruktörer. Jag jobbade bl a ihop med Lars Halje, den tidigare skolkompisen Yngve Lundberg, Sten-Åke Bernholtz och senare även med Leif Brandstedt, Rolf Karlsen och Ingvar Jarl. Ivan Berg var Överingenjör och Kon-

struktionschef och Carl-Ernst Börjesson var chef på ritkontoret. Man ritade på ”planka” på ritpapper med tusch och dragstift.

1963 kom jag succesivt över till försäljningen där Lennart Ståhlberg var försäljningschef.

Här jobbade Lars-Erik ”Acke” Häggström, Stig Johansson och Berndt Klafver.

Ute på fältet fanns bl a de färgstarka representanterna Hugo Engstrand i Kristinehamn och Hans Gyllke i Stockholm.

Alla offerter med tillhörande långa specifikationer skrevs på skrivmaskin med karbon- papperskopior.

På 60-talet kom IBM-skrivmaskinerna med ”kula” som gjorde att man kunde ändra typsnitt.

Pannförsäljarna frestade nog många gånger på nerverna hos de duktiga flickorna

Marie-Louise, Gunni och Barbro som fick jobba under tidspress. Oftast med en försäljare som hängde över dem för att göra ändringar och tillägg i offerterna.

Med tiden kom Gert Tarstad och Conny Svensson till som pannförsäljare i Sävsjö.

Conny var kvar på företaget i många år och blev känd som ”Mr VEÅ” hos kunderna.

Som pannförsäljare gjorde man många resor inom Sverige och även utomlands.

Alla de människor som man mötte ute på ”fältet” gav upplevelser och intryck som man bär med sig. Men det är en helt annan historia.

I slutet 1968 blev jag försäljningschef på företaget och var kvar i den befattningen

till 1971 då jag blev erbjuden befattningen som exportchef och senare försäljningschef på AWAB i Anderstorp. De sista åren vid AWAB var jag VD på företaget.

Jag arbetade med att sälja företagets produkter till den europeiska och amerikanska bilindustrin och hade kontakter med våra samarbetspartners i England, Tyskland, Ungern och flera andra europeiska länder samt i USA.

1981 närmade sig Nils Thüning, som då var platschef på Ångpannefabriken VEÅ AB, pensionsåldern.

I samma veva ställdes myndighetskrav på att dotterbolag med en viss omsättning skulle ledas av en VD.

Ingemar Svenningsson, ägaren till AWAB, tyckte att jag, som kände till företaget, var lämpad för uppgiften. Efter MBL-förhandlingar med personalen på Ångpannefabriken VEÅ AB, började jag som VD den 1:a september 1981.

Åren 1981 till 1984 arbetade jag växelvis vid AWAB och vid VEÅ. Sedan Generator Industri AB hade förvärvat AB Vatten och Ånga avslutade jag min anställning vid AWAB.

Teknikutvecklingen under 50 år

Människor i min egen ålder och äldre har fått uppleva en otroligt snabb teknikutveckling under sin livstid. Den utvecklingen som berört VEÅ kan huvudsakligen uppdelas i 3 delområden, nämligen:

Produktutveckling

Ingenjör Johansson, en av företagets grundare hade fått patent på "en särskilt ekonomisk och effektiv

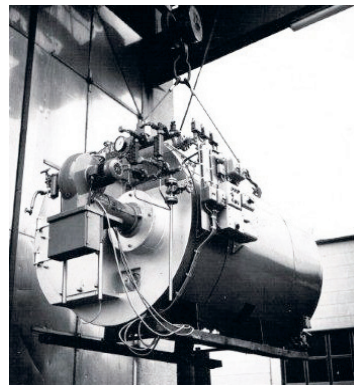

Solid typ 1

lågtrycksångpanna" som kort och gott kallades VEÅ-pannan. Produktnamnet var egentligen "Solid typ 1." Efter produktionsstarten 1936 skedde en snabb utveckling. Produktsortimentet utvecklades i rask takt med nya pann typer med större kapacitet. Antalet anställda steg snabbt. Krigsutbrottet 1939 drog ned efterfrågan och det var nog företagets räddning att ANA tog över verksamheten.

Under kriget tillverkades huvudsakligen produkter till försvarsmakten. Efter flytten till Sävsjö såg Yngve Björkman till att med hjälp av de duktiga medarbetarna snabbt utveckla nya produkter. Sortimentet bestod huvudsakligen av stående dubbelmantlade lågtrycksångpannor (tryck lägre än 1 kg/cm) i olika storlekar. Pannorna kom bl a till användning inom lantbruket, vid livsmedels- och träindustrier samt inom trädgårdsnäringsen. Det blev inte bara nya pann typer utan också andra produkter. Bl a tillverkades leksaksbilar gjutna i aluminium, tvättmaskiner och kassaskåp, "Värdeskåpet Secret."

Åt försvarsmakten tillverkades lågtrycksångpannor och kok- och stekspisar. När man började tillverka högtrycksångpannor (tryck över 1 kg/cm) tillkom nya kundkategorier. De första högtrycksångpannorna var i stående utförande och byggde på lågtrycksångpannornas konstruktion. I början av 1950-talet tog man fram konstruktionen till en liggande ångpanna i 3-stråks tubreturutförande. Produktnamnet var UNIVEX, som är ett namn som fortfarande används.

Kunder som krävde högtrycksånga var bl.a tvätterier, storkök, bryggerier, slakterier, charkuterifabriker, regummeringsverkstäder och betongstationer.

Redan 1958 hade man levererat 300 pannor av typ UNIVEX.

En del av pannorna tillverkades i transportabelt utförande för användning på större byggplatser för att värma sand, producera varmvatten och för att smälta snö och is på valv och i formar för betonggjutning. Pannornas storlek ökades i takt med att nya konstruktioner togs fram samt genom att nya bättre produktionslokalerna möjliggjorde tillverkning av större pannor.

1957 när jag praktiserade vid företaget fick man en order från Rörviks mejeri på en ångpanna med eldyta 33 m och vikt ca 4 ton. På den tiden var det en stor och tung panna. Hur den skulle transporteras till Rörvik förorsakade den gången en hel del problem och planering.

Conny Svensson och Ingvar Toll vid pannor på väg till Jönköpings fjärrvärme.

Pannor av typ UNIVEX hade begränsningar vad gäller tryck och vattenvolym. Därför lanserade man 1961 en nykonstruerad vattenrörångpanna, UNIMAX, som uppfyllde kraven på större kapaciteter vid högre tryck. UNIVEX-pannorna var fortfarande huvudprodukten i sortimentet. Nya användningsområden kom till efter hand. UNIVEX-pannor modifierades och levererades till fartygsbyggen och i fastbränsleddade utförande till träindustrier och sågverk. Succesivt utvecklades nya panntyper för särskilda användningsområden, VERTEX, en stående ångpanna för mindre förbrukare, VEMAX, en varmvattenpanna för torra träbränslen och KOMBI, en varmvattenpanna med vattenkyld snedrostugn för eldning av fuktiga träbränslen.

Tre stora pannor på väg till Estland 1996

Under slutet av 60-talet genomfördes en omfattande modifiering av UNIVEX-pannorna. Eldröret placerades excentriskt. Vändkammaren drogs in i tryckkärlet och försågs med en bakre kylvägg i vattenrörkonstruktion. Pannor i den nya konstruktionen tillverkades i många storlekar med ångkapacitet från 600 kg/h upp till över 15 ton/h. Baserat på den nya konstruktionen framtogs ett program av varm- och hetvattenpannor med effekter från 0,5 MW till över 20 MW.

Utveckling av maskinutrustning och tillverkningsmetoder

På 40-talet var både den maskinella utrustningen och tillverkningsmetoderna relativt enkla. Tjockleken på den plåt som användes var sällan över 4 mm. Plåten formaterades med hjälp av gradsaxar och skärbrännare och cylindrarna rundades upp i enkla rundvalsmaskiner. Gavlar pressades i en hydraulpress eller köptes utifrån.

När man började tillverka högtrycksångpannor ökade godstjockleken till 8 mm och däröver. Den första större rundvalsmaskinen med 3 valsar, som användes in på 90-talet, var inte försedd med förbockning. Man fick därför slägga ned mantelkanterna vid längdskarvarna. Detta gjordes med en tung slägga, vikt ca 12 kg, som svingades av den som gjorde kantbockningen. ”Svenne” Svensson var stor kraftig och kunde hantera den tunga släggan.

Hålen, (oftast 60 mm) i UNIVEX-pannornas gavlar skars till en början med acetylen/syrgas. Med tiden blev pannorna allt större med ökande antal tuber och ökade noggrannhetskrav. Man övergick därför till att borra hålen i en stor radialbormaskin.

För UNIVEX-pannorna har strävan varit att avända flänsade gavlar (kanten uppbockad 90). Bröderna Söderqvist konstruerade en maskin åt VEÅ som möjliggjorde att man kunde bocka upp gavelkanten genom att rotera gaveln i en specialmaskin. Konstruktionen såldes sedermera till ESAB som utvecklade maskinen och tog in den i sitt produktsortiment.

Redan i mitten av 60-talet anskaffades en svetskran från ESAB för pulverbågs svetsning av längd- och rundskarvar på pannorna. Vid sekelskiftet ersattes svetskranen av en större kran som kunde hantera större objekt.

I början av 90-talet anskaffades en numeriskt styrd gasskärmaskin för formatskärning och håltagning av gavlar. På konstruktionsavdelningen ritade man i ett CAD-system som möjliggjorde att man kunde ta fram digitala skärfiler till skärmaskinen. Under 90-talet anskaffades en ny modern rundvalsmaskin med 4 valsar som gjorde det möjligt att förbocka plåten i båda ändarna före rundbockning. Man kunde nu valsa upp till 3,4 m breda plåtar i tjocklek upp till 22 mm i tryckkärlsstål.

En plasmaskärmaskin med stort skärbord anskaffades, som möjliggjorde formatskärning och håltagning av mantlar och gavlar från max plåtstorlek 12x3,4 m. Svetsmetoderna har utvecklats från 40-talet och framåt. I början svetsade man med gas eller elektriskt med belagda svetsselektroder. Idag svetsar man med kortbåge med MIG- eller MAG-metoden och med TIG-metoden.

Teknikutveckling på kontorssidan

Teknikutvecklingen på kontorssidan har under de senaste 50 åren varit oerhört snabb. Från manuella skrivmaskiner till ordbehandlare och vidare till persondatorer och bärbara datorer. Idag kan alla som har tillgång till dator producera sina egna dokument på papper med företagslogo och även med bilder. Blixtnabbt kan man vidarebefordra dokumentet via internet till leverantörer, kunder eller myndigheter över hela världen.

På 60-talet fick all skriftlig kommunikation ske brevlades vilket kunde vara väldigt tidsödande. När den första TELEX-maskinen installerades kunde skriftliga meddelanden sändas över hela världen till de affärskontakter som hade installerat TELEX. När TELEFAX infördes kunde man skicka både text och bilder på motsvarande sätt.

Den verkliga revolutionen kom med internet. Nu hade verkligen gränserna suddats ut! Information kan inhämtas och skickas, banktransaktioner genomföras och kunderkontakter skötas. Telefontrafiken har även den utvecklats snabbt. Från manuellt kopplade fasta förbindelser via blanktråd och kabel till mobiltelefoni som möjliggör kontakt från person till person utan att några mellanhänder involveras. Även text och bilder kan skickas via mobilnätet.

ADB kom också tidigt in på ekonomiavdelningen. Till en början i form av enkla bokföringsmaskiner till dagens databehandling av många av ekonomiavdelningens rutiner. Personalredovisning, redovisning och utbetalning av löner, kund- och leverantörsreskontra, fakturering m m sköts idag med hjälp av kraftfulla datasystem.

När jag började på AB Vatten och Ånga fick man lönen i form av sedlar och mynt (ner till ettöringen) i kuvert med handskrivna löneredovisning. Idag får man lönen insatt på sitt lönekonto i bank och en datautskrift med redovisningen. Utvecklingen av kraftfulla datorer möjliggjorde även att en hel del av konstruktionsarbetet kunde ske med datorstöd. Värme- och hållfasthetsberäkningar kunde genomföras med hjälp av datorer. Ritningar kunde framställas i CAD-system och produktionsdata tas fram till numeriskt styrda maskiner. Idag ritas också i tredimensionella system, vilket ger en god översikt i t ex hur rörinstallationer kan planeras och utföras.

Människorna på VEÅ

Ett företag är i mycket hög grad beroende av sina anställda på olika nivåer och i olika befattningar i företaget. Goda relationer mellan de olika personalkategorierna och mellan de enskilda personerna är avgörande för hur lyckosamt ett företag kan bli.

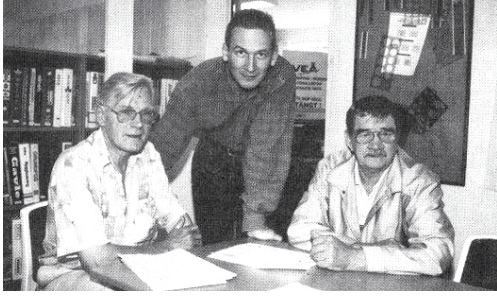
Det är många personer som jag arbetat tillsammans med under mina år på VEÅ. Att nämna alla vid namn är omöjligt även om jag mycket gärna skulle vill göra det. Jag väljer därför att nämna några få som betytt särskilt mycket, har varit färgstarka eller som haft särskilt stor betydelse för VEÅ:s framgångar.

Den förste som jag jobbade ihop med på VEÅ, när jag började 1956, var Sven-Olof ”Jocke” Jönsson. Jag fick hjälpa till med att montera armatur och utrustningsdetaljer på pannor före leverans. Det blev början till en långvarig vänskap som varade till Sven-Olofs bortgång i slutet av förra året. Sven-Olof hade ett mustigt och kärnfullt språk och framförde sina synpunkter rakt fram utan krusiduller.

En liten historia kan här vara på sin plats. På 1970-talet arbetade jag på AWAB med ett projekt i Bagdad, för att starta upp tillverkning av slangklämmor i Iraq. Jag var nere i Bagdad under mer än en vecka och hade fått höra att Sven-Olof var på servicebesök vid Abu Guraib-mejeriet i Bagdad, dit VEÅ levererat 3 stora ångpannor.

Jag tog en taxi ut till mejeriet, utan att kontakta Sven-Olof i förväg. När jag kom till mejeriets kontor fick jag träffa en man som hade hand om den utländska personal som var verksamma på mejeriet. Jag frågade vänligt efter Sven-Olof Jönsson från VEÅ i Sverige. Svaret blev ”vi har ingen här med det namnet.” Jag frågade då efter en förteckning över den utländska personal som fanns i arbete på mejeriet. Mannen visade en pärm med bilder på personalen och jag hittade snabbt

Sven-Olof. ”Här är han ju” sa jag. ”Jaså han” sa mannen ”honom kallar vi för Seven-Up.” Jag fick med mig en vägvisare ut till pannrummet. Där stod Sven-Olof och trimmade in en av pannorna. Han varken såg eller hörde mig, eftersom han var fullt upptagen med sitt arbete och ljudnivån i lokalen var ganska hög.

När jag kom fram och gav mig till känna blev det ingen hälsningsfras. Sven-Olofs fråga var i stället ”Vad f-n gör du här?”

En färgstark person var också Fritz ”Fritte” Andersson. Han skötte provkörning av pannor, leveranser och ibland servicebesök. Fritz var mycket stolt över sina bilar. Bl a var han ägare till en IFA Wartburg, som han ansåg var ett under av snabbhet. Åkandes i denna bilen var han på ett servicebesök i Jönköping. Färdig med sitt arbete ringde han hem till hustrun Beda. Beda frågade om han ville ha något att äta när han kom hem.

”Du kan ju koka ett par ägg” sa Fritz. ”Men kan du tänka dig” sa Fritz när han berättade om sin resa, ”när jag kom hem så var äggen löskokta!” Det är en lång rad av människor som jag arbetat tillsammans med och lärt känna under mina år på VEÅ. Många av dem är borta sedan flera år men finns bevarade i mitt minne.

På verkstadssidan tänker jag särskilt på Stig Wretås, Eiler Slättengren, Bjarne Karlstad, Edvin Svensson, Nils ”Nisse” Jönsson, Olle Solgevik, Olle Cederqvist, Lars Johnson, Joel Karlsson, Milton Johansson, Jukka Ketonen, Lennart Andersson och Heribert Brumen som alla gjort goda insatser för företaget.

På kontorssidan minns jag Gunnar Lundberg, Lennart Ader, Curt Dahlén, Ivan Berg, Carl-Ernst Börjesson, Lars Halje, Lennart Ståhlberg, Lars-Erik Häggström, Ove Johansson, Stig Johansson, Hugo Engstrand, Ivar Magnusson, Birger Thelander och Nils Falk som alla deltagit i och bidragit till företagets utveckling. Alla människor, som är eller har varit verksamma på VEÅ, har jag tyvärr inte haft möjlighet att nämna vid namn, men samtliga har en given plats och sin del i företagets historia.

Ingvar Toll
Ingvar.toll@icloud.com

Jan Björkmans leksaksbil blev en VEÅ-produkt När familjen Yngve Björkman kom till Sävsjö hade sonen Jan bland sina leksaker en bil som fångade farbrodern Nils Fredrik Björkmans intresse. Det var en Chrysler Air Flow De Soto årgång 1934. Nils var en handlingens man och lät gjuta en modell i aluminium med leksaksbilen som förlaga. Den kallades Ryckmobilen.

Det var på ett gjuteri i Floby, som gjutningen skedde och sedan färdigställdes bilen på en möbelindustri i Sävsjö, som VEÅ ägde och som förestods av Nils. Med ett snöre som var fäst i en springa i biltaket drogs en fjäder upp inne i karossen så att bilen kunde gå för egen maskin en kort sträcka och dessutom styras från taket. Den fick namnet Ryckmobil. Bilen tillverkades aldrig i någon större omfattning men vår sagesman trodde att den funnits med i NK:s sortiment i Stockholm.

Bertil Zettergren
bertil.zettergren@gmail.com

DE FYRA SYSTRARNA OA

Ruth

I huset vid "Forsanderabacken", Vrigstadvägen 3, eller Sävsjöholm bodde på 1900-talet fyra ogifta systrar, döttrar till Olaus August Johansson (i vanligt tal kallad OA) och hans andra hustru Sofia (kallad Fia OA), som kom från Mejensjö.

OA hade även två söner i detta hans andra äktenskap, Karl åkeriägare i Vrigstad och John handlare också han bosatt i Vrigstad.

Hustrun i första äktenskapet som hette Emma var född i Sävsjö Kistegård och var halvsyster till min farmor Anna. Det har berättats att de ofta kom till Kistegård på besök på söndagseftermiddagarna och då var det vanligt att man tog en promenad kring åkrarna för att se på den växande grödan,

Vi var ofta bjudna på släktkalas eftersom min pappa Oskar Wetterholm var kusin till deras halvsyskon, Gun, Emmy och Martin. Deras mamma var OA:s första fru Emma. Jag minns att i ett finrum stod en cembalo med locket på, såg aldrig någon spela på den. På kalasen var många bjudna från Sofias släktingar från Mejensjö. Jag minns Sofia eller som hon kallades Fia OA.

OA arrenderade en åker vid Kvickaliden, den kallas än idag "OA-träan".

Han handlade med grisar och hade även någon ko i uthuset på Vrigstadvägen.

Efter en hel del inte helt lyckade affärer blev det konkurs. Men OA startade snart om en del av sin verksamhet då i sin hustrus namn och handelsboden blev nu E.S. Johansson specerier o diverse.

E.S. Johansson specerier o diverse

De fyra ogifta döttrarna, Ebba, Hanna, Anna och Ruth bodde kvar i hemmet. Ebba hade hand om hushållet, styrde och ställde med fast hand och var bl.a. duktig på att baka och att luta fisk till affären. Hanna var anställd hos Abdon Pettersson, som sålde lantbruksprodukter till ortens lantbrukare. Lokalen låg på innergården vid dåvarande Sparbanken. Granne till Abdons företag låg Sävsjöortens Mejeriförening och på kontoret som var inrymt innanför mjölkaffären (nu pizzeria Milano) arbetade Ruth.

Ruth

Hon var stilla och försynt och inte så pratglad som de andra systerarna.

Systerarna var korta och runda utom den yngsta Ruth som var smalare. De var också flitiga besökare i Missionskyrkan, där de satt på sista bänken. När det blev tal om politik var det Högerpartiet som gällde för OA:s flickor.

Anna är den som jag minns bäst, då hon förestod specerihandeln vid Lundbergsplan. Lokalen var inte stor och där blev snabbt trångt när det kom in flera kunder. Där fanns de basvaror man behövde och Anna öste upp torrvaror i papperspåsar och vägde

på den gamla vägen. Den stora fina islandssillen förvarades i en stor salttunna i ett rum bakom affären.

Där hämtade Anna den, slog in den i ett gråpapper som hon klippt av papperssäckar som tidigare innehållit mjöl, socker mm.

Knäckebröds-

paket som låg högt på en hylla hämtade Anna ner med en alnstock och fångade paketet i luften.

Affären förnyades med ett särskilt glasskåp till osten. Det doftade ofta nymalet kaffe i affären, då de flesta kunderna ville köpa det omtyckta Solo-kaffet, som maldes fint eller grovt allt efter kundens önskemål. Till varje kopp vatten 2 tsk kaffe var Annas råd.

Varornas slutsumma räknade Anna ihop på papperspåsen. Hon hade alltid rödmålade naglar, vilket inte var så vanligt.

Anna

En av kunderna jag minns var Elsa Mejenquist, lång, smal och bestämd som stegade in för att köpa cigaretter, lite ovanligt i mina ögon. Ofta var "Ack-akack", Edvin Johansson där för att köpa snus. En annan kund som jag kommer ihåg var Elin Karlsson på Sandsjövägen som kom dagligen för att handla och prata efter att hon hade varit i Mejeriet bredvid och fyllt sin bleckkruka med mjölk, "Bleck-Olles" fru Gertrud som bodde i det vackra tornhuset på Sandsjövägen var också en trogen kund.

Vid dörren till höger satt ofta en liten gumma på en pall och lyssnade till det livliga pratet, det var pianolärarinnan Elisabet Lindén.

Ofta fick jag cykla ner till Anna och fylla kassen med varor och som belöning fick jag köpa en kola, Dixi eller Mjölchoco. Det tog sin lilla tid att välja.

Anna och Ruth som levde längst dog båda för 30 år sedan 1987, då var de i 95-årsåldern.

Detta var mina minnen från en tid då det fanns tre specerihandlare vid Lundbergsplan och varken självbetjäning eller Visa-kort var uppfunna.

Gun-Britt Wetterholm

GARAGE ASKLUND

GARAGE ASKLUND PATRICK
30 AVENUE DE BLOIS
45190 BEAUGENCY

Ett Garage Asklund i Frankrike. Nyfikenheten är väckt liksom hoppet om att det skall finnas en koppling till Sävsjö. Dags att gräva i släkthistorien. Henning Asklund legendarisk trädgårdsmästare och den som öppnade Asklunds blommor för mer än hundra år sedan minns de flesta av oss. Han kom till Sävsjö från V. Husby i Östergötland.

Asklund Henning o Ella

Fadern Oscar kronojägaren var en orolig själ med en namnteckning slående lik kungens. Med oro följer ofta kreativitet vilket tycks gå i arv till barnen. Som nybliven änklings bodde Oscar en kort tid i Sävsjö och hyrde rum på Arvidsbo (hörnet Sällströmsgatan/Sandsjövägen) hos änkefru Schailand.

Mamma Vilhelmina var tjugo år då hon gifte sig med den 37-årige Oscar. På kronoskogvaktarbostället Hjerpdalen födde hon sex söner.

Först kom Henning som gick trädgårdsvägen. Han ger sig ut i världen för praktik. 1906 är han i Wandsbeck utanför Berlin och skriver till sin bror att han planerar att fortsätta till "Südtyskland" eller England. Året efter är han tillbaka i Sverige, gifter sig och hamnar i Sävsjö. Andra barnet var Erik och två år senare kommer Folke. Återkommer till dessa.

Ett fjärde barn var Emanuel. Han får plats som trädgårdsmästardräng men avlider vid sjuåttio års ålder av benröta. Femte sonen William Ivan Henrik lever bara ett år. Yngste sonen Robert föds sju år senare. När han är sex år

dör modern i tuberkulos och tre år senare avlider även fadern. Lille Robert står ensam i världen. Bröderna är vuxna och har egna liv. Ett tag bor han hos Henning och hans familj i Gröndal 1-2, annexet till Stora Hotellet.

1911 blev han inskriven i klass 2 i Torsets folkskola. Augusta Svanberg står som hans målsman. Efter konfirmationen jobbade han som dräng i Hillarp. Familjen Svanberg låg honom varmt om hjärtat alla år han levde.

Efter åren som militär i Karlskrona och Eksjö på 40-talet bosätter han och hustru Rosa sig på Nygatan 14 i Sävsjö. Familjen utökas med döttrarna Irene och Gun. Robert försörjer familjen som anställd i Sävsjö municipalsamhälle,

Asklund Rosa och Robert

sedermera Sävsjö kommun, fram till sin pensionering 1965. Visst minns vi denne stilige man på sin traktor. Robert avled på Ringgården 93 år gammal. Dottersonen Åke Petersson i Sävsjö har skrivit en mycket ömsint och kärleksfull berättelse om sin morfar Robert och mormor Rosa. Vi hoppas kunna återkomma till den.

Så var det då bröderna Erik och Folke.

Folke börjar sin yrkesbana i Norrköping. Liksom Erik satsar han på att bli möbelsnickare. Gesällbrev får han 1902. Båda bröderna beger sig till Stockholm för att sedan dra vidare till Berlin. Folke avslutar där sin utlandssejour och återvänder till Stockholm och gifter sig. Erik fortsätter till Paris. Innan dess har de roat sig med att bygga en cykel av trä med däck gjorda av tjockt rep. Cykeln finns på S:t Ragnhilds Stadshistoriska museum i Söderköping. Bröderna Asklunds liv speglar hantverksgeällernas starka tradition att komma ut i världen för att lära mer, en tradition som sedan 1860 understötts av passfrihet och en princip om fritt folkutbyte. Så var det då.

Asklunds hus Hjerpdalen

Asklund Folke och Emmy

Folke mötte sin kärlek Emmy, en glad värmländska, ombord på ångaren Gathiord. Han på väg till Berlin för att lära mer om sitt hantverk och hon städerska på båten. Därefter mönstrar hon av efter att en kort tid ha seglat i lugnare vatten på Göta Kanal. 1910 gifter de sig och efter några år föds dottern Greta. De bosätter sig på Tomtebogatan 33 i Stockholm. Folke sadlar om från möbelsnickare till chaufför. Om han inte tålde snickeridamm eller för att det innebar ett steg uppåt i karriären är oklart. Kanske lockade den franskklingande titeln, ordet chaufför var då "färskt" i svenskt språkbruk och man bar uniform. Från 1925 och fram till sin död 1960 ägde han droskrättigheter för två bilar med anställda chaufförer.

1907 vet vi att Erik är etablerad i Paris, har fått stipendium, träffat une belle femme och är på god väg att bli far. Han kom att stanna kvar i Frankrike som en mycket erkänd möbelsnickare eller ébéniste som han kallade sig. I basker och lång halsduk avnjöt han sin aperitif på stamkrogen nära verkstaden. Vid sin död bodde Erik Asklund i Paris, Boulevard Victor Hugo, Clichy.

Med hustrun, finlandsvenska gouvernante Elna, får han fyra barn.

Den äldste, Oscar jr blev sjöman, hamnade i Marocko, var lägerfånge i Dresden under kriget och slutade sitt liv som tapetserare. Oscar jr fick två söner, Jaques och Patrick. Jaques Asklund var historielärare och har skrivit lokalhistoria om Beaugency där han var verksam. Hembygden tjuar oss var vi än är.

Patrick Asklund, nu är vi i mål! Det är han som driver Garage Asklund, några mil söder om Paris, märkesverkstad för Citroën. Kan det bli mer franskt?

Och visst fick vi ihop det med hur Sävsjö kommer in i bilden.

Referenser

Åke Petersson Rosa från Enslöv och Robert från Hjerpdalen.

Monica och Uno Westerlund Morfar Folkes föräldrar och syskon.

Foton framtagna av Åke Petersson

Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com

TRÄCYKELN

Bröderna Erik (1880 – 1966) och Folke Asklund (1882 – 1960) tillverkade denna cykel. De var födda på kronojägarbostället Hjerpedalen (Järpdalen) i Västra Husby. I Norrköping gick de i lära för att bli möbelsnickare. År 1905 fortsatte de till Berlin. Folke kom tillbaka efter ett år och bosatte sig i Stockholm, medan Erik drog vidare till Paris där han levde sitt fortsatta liv.

Cykeln måste de ha arbetat med före 1905. Kronojägarbostället övergick 1906 till en arrendator och 1920 till ytterligare en. Hustrun i den familj som tog över 1920 var född Tärn. Här har vi nyckeln till att cykeln hamnat här. Hennes far var nämligen den idoge samlaren av gamla föremål Ture Tärn (1857 – 1923). Han var tidigare soldat (livgrenadjär på Ringby rote), nu fjärdingsman och bodde på nuvarande Tärnsund någon kilometer från Järpdalen.

Cykeln hade uppenbarligen blivit kvar och en sådan speciell sak måste naturligtvis införlivas med hans samlingar.

År 1925, efter Ture Tärns, död köpte det nybildade S:t Ragnhilds Gille den Tärnska samlingen för 2000 kronor av arvingarna för det museum man höll på att bygga upp. Att den glömda träcykeln fått en sådan upphöjelse blev uppenbarligen snart känt, för i en hyllningsvers till Folke Asklund på femtioårsdagen 1932 nämns den.

Två strofer lyder:

Ett stort, ett litet hjul, så fin i högsta grad
den visas nu på Museet, i Söderköpings stad.

Monica Westerlund

För barnbarnet Monica, född 1942, berättade morfar Folke gärna om träcykeln på museum som han gjort tillsammans med sin bror. Den 9 juni 2013 fick Monica Westerlund, uppleva den i verkligheten.

Text: Uno Westerlund,

EN 50-TALIST FUNDERAR

Jag sitter vid Gulfmacken en glass i min hand (och tänker på dig, som Tomas Ledin sjöng). Jag minns hur det såg ut när jag växte upp här. Där macken nu ligger var det åker då. Det var här som Olle i "Tömmeryd" hämtade sitt hö. Där Hofgårdshallen nu ligger växte jag upp i Bolanderska huset med adress Eksjöhovgårdsvägen 24. 1952 flyttade vi in på andra våningen i huset där. Det passerade många familjer på nedervåningen under våra år där. Bolander, Lindahl och Andersson.... Om jag minns rätt föddes Kennet "Kulan" Andersson där 1959. När det började bli varmt ute i början av maj blev vinden sovplats.

Eksjöhovgårdsvägen 24

Det var som en bastu där uppe efter en het sommardag och kallt på hösten innan man flyttade ner till kökssoffan. Tänker på när man fick eget rum och fick vara ifred med kompisarna och kanske någon tjej. Det var där på madrassen på golvet man låg och lyssnade på transistorn som farsan köpt på Elbyrå, en Schaub Lorenz, batteridriven utan sladdar. Men vad batterier det gick åt.

Schaub Lorenz transistorradio

Det var kiv om den radion mellan syrran och mig. Det var ett skruvande på den och rätt som det var fick vi in Radio Nord, från en båt i Östersjön. Musik och reklam, föregångare till dagens kommersiella kanaler. Pat Boone, Speedy Gonzales, Alma Cogan, Tennessee Walz, Larry Finnigan och Elvis. Vi flyttade ut från huset 1966. Sista familjen innan huset revs 1970 var Margit och Kurt Claesson.

Jag har många minnen från det huset, mest ljusa.

Schaub Lorenz transistorradio

Jag äter upp glassen och ser över gatan. Bredvid prästgården låg Elfströms skomakeri förr, som är sig likt förutom häcken mot gatan. Familjen Elfström är borta och verkstaden tom och tyst. Men jag kan känna lukten av läder och höra maskinerna. Det var full aktivitet där när jag växte upp. Jag var där och lekte med pojken i familjen, Karl-Gustav. Herman och Gretas pojke (jag vill minnas att mamman hette Greta) blev sjuk tidigt och fick genomgå en operation i huvudet. Han hade ett fint elektriskt tåg Karl-Gustav, ett helt bord med många vagnar. Där stod jag och väntade men man fick aldrig köra tåget. Likadant var det med Karl-Gustavs fina trambil. Jag puttade på honom runt huset men leken slutade oftast med att jag aldrig fick åka trambilen själv. Han blev nog lite ensam Karl-Gustav. Kompisarna försvann. I nuvarande WF huset, där var Wille Anderssons handelsträdgård. Wille minns jag som en mysig farbror. Prästgården är sig lik utom att tomten gränsade mot Elfströms förr. På gränsen mellan Elfströms och prästgården byggdes sedan Björkängsgatan och Domaregåren. Det sistnämnda ett flerfamiljshus förr. Efter det ligger "Kransahuset".

Det var Krantz såg, nordost om Djurgårdsstugan, som höll oss med bräder till ”myggorna”, en slags båt. Stölden är väl preskriberad efter mer än sextio år. Krantz traktor förde ett fasligt oväsen särskilt när han plogade snö med en stor tråplog efter. Det gick åt två gubbar att hålla ner den och resultatet blev ändå inte så bra.

Annat var det när Tummaryds kom med sin frontlastare Ferguson 135 (jag får fråga Runo, sonen i familjen om det stämmer). Olle var tidigt ute att skaffa traktor. Han brukade komma in till stan och köra snö under vitrarna.. Men bräder fick Krantz hålla med. I huset nedanför där Krantz bodde var Veabirgers (Birger Karlsson med familj)!

Sista huset i Eksjöhovgårdsbacken beboddes av Erik Hult. Det var han med drickabilen! Han backade alltid in med sin gröna och gula Opel Blitz mellan portstolparna. Jag har för mig att det stod Sävsjö Bryggeri på dörren och att den såldes till Nässjö Bryggeri.

Opel Blitz 1952

Erik var morbror till Åke och Rune Thor mina lätsasbröder. Åke har flyttat till föräldrahemmet sedan många år. Granne till honom, i Erik Hults hus, bor numera Bernt Johansson, brorson till Axel i Hjälmmåkra. Erik var en lågmäld man. Han kom alltid med drickat i stålhållare om lördagarna när hade slutat sin arbetsdag. På den tiden var lördag också arbetsdag. Han och farsan satt efter jobbet och pratade om väder och vind och om livet. Tyvärr blev ingen av de två gamla. Oj vad det kommer många lastbilar förbi macken! Jag tänker på vad Eriks Opel upplevdes stor när man var barn. Bengt Johansson, Berra hade kunnat ta Eriks bil med kranen på lasset utan att det hade märkts idag. Annat var det förr när de stannade utanför med sina Scania 55:or eller 76:or och kollade spännhakarna efter att ha kämpat uppför Eksjöhovgårdsbacken. Många år senare när jag börjat jobba och kompis Johan tagit trafik kort så hade Nesse i Stockaryd, på Signe Gustafssons åkeri, köpt en ny Scania 140. Det var stort det!

Utanför Gulf passerar en fin amerikanare, årsmodell slutet av 50- början av 60-talet. Jag hinner inte riktigt se, var det en Ford? Jag kommer att tänka på ”Fjäringen” Gustav i lilla Eksjöhovgård. Han bodde i före detta Alderhammars hus. Gustav hade alltid stora amerikanare. Oj vad jag tyckte det var stort och fint. Han körde dessutom alltid i samma hastighet. Man skulle kunna tro att Gustav hade nutidens farthållare!

En gång tog Åke Thor och jag en skata. Man får några kronor för benen om man går till polisstationen med dem, sa Åke. Fågeln slutade sina dagar vid Kärleksberget. Åke gjorde jobbet men han är fortfarande skyldig mig hälften av förtjänsten.

Det drar ihop sig till åska. Bäst att starta upp moppen så jag hinner ta vägen över Runnahult. Det fina med att åka moped är att man känner lukter och hinner se sig om, men mycket till motion blir det inte. Det är väl onsdag i morgon? Jag får ta en svängom på dansbanan i Vallsjöbaden. Där brukar jag träffa min ”storebror” Rune Thor. Det var ett äventyr att som barn få följa med honom på julslytningen eller att sitta bak på pakethållaren när det var hans tur att hämta mjölk. Mjölklfilialen låg i hörnet av Nygatan -V. Parkgatan. Jag åker förbi vägen in till Albert i Dalen, till höger ligger avfarten mot Bäckaskog. Jag undrar om någon jämnårig kommer ihåg vad vi skrek till Albert när han kom körande med häst och vagn? Albert sket i kanalen och kanalen sprack och Albert stack!

Nu är det uppför ända till Målen men jag tror jag hinner hem före regnet.

Leif Nilsson

Leif årskurs två 1957

VÅRAN GATA, KOPPARSLAGAREGATAN

Jag heter Margareta Garpendal född Karlsson. Jag är född och uppvuxen i Sävsjö och bor sedan många år tillbaka i Stockholm. Jag är född 1937 och måste till min förskräckelse inse att jag snart är 80 år! Nu gäller det att skriva och berätta allt man kan! Mina föräldrar var Sven och Elsa Karlsson och min bror Bertil Karlsson som tog sig namnet Lindvall som vuxen. Det var mammas flicknamn. Mamma och pappa arbetade på Säfsjö Skofabrik som nästan alla i slakten. Under senare år hade de Västra kiosken vid Vrigstadvägen.

MINA BARNDOMSKVARTER - VÅRAN GATA, KOPPARSLAGAREGATAN!

Här återvänder jag till vår barn- och ungdomstid i Sävsjö, och berättar om händelser som har dykt upp under skrivandets gång. Kanske roligt för nästa generation att läsa om hur det var då, på 30-40 talet i ett litet samhälle och hur mycket som förändrats sedan dess, det mesta på gott!

Bertil och jag växte upp på en plats som var den bästa i världen, i vår värld! Vi hade bra föräldrar som tyckte om varandra och om oss. De gjorde allt för att vi skulle få ett bra liv samtidigt som de hade förmågan att göra det dagliga livet trevligt. Både mamma och pappa var gladlynta personer som hade många vänner och god kontakt med hela vår stora släkt.

Mamma var en mästare på att av små medel ordna det vackert och trevligt hemma hos oss liksom en mästare på att laga mat och baka. Vi hade alltid god och nyttig mat på bordet vilket jag insett först som vuxen och med kunskap i näringslära.

Det var ju kristid när vi var små så tillgången på livsmedel var inte så varierad som nu. Men trots det åt vi bra, pappa odlade grönsaker och potatis, fiskade abborre och gädda och plockade svamp och så hade han en kompis, Pille som jagade, så vi fick både rådjur, tjäder, hare och annat gott vilt, med andra ord, det fattades inget. Mormor hade en ganska stor trädgård där hon odlade jordgubbar, vinbär, krusbär och äpplen och så hade hon höns och kalkoner, allt detta fick vi också del av.

Mamma plockade späda nässlor om våren som blev underbar nässelsoppa med gräslök och ägghalva och pappa plockade murklor som blev sagolik sås till söndagsmiddagar. De så giftiga murklorna som alla är så rädda för att äta numera. Vet man hur de ska tillagas är det inte så farligt, bara lite! Jag har ätit massor under mitt liv!

På höstarna satte de Bertil och mig i barnsadel på cyklarna och trampade långt iväg för att plocka blåbär, hallon och lingon. Mamma såg till att det konserverades, syltades och saftades så att vi hade ett bra förråd inför vintern. Bättre mat tror jag knappast att vi har i dag!

Det fanns en mycket stor helt förvildad trädgård där vi bodde och där man kunde göra precis vad man ville, inga förbud!

På tomten fanns ett stall där åkare Alm hade sin häst och i gatuhuset var Sävsjö's Telegraf- och Telefonstation placerad med alla sina telefonister som kopplade sina oräkneliga sladdar och alla telefonarbetare som hade sina verkstäder där. Det var liv och rörelse hela dagarna och massor av vuxna som alltid hade en stund över för att skoja med barnen.

Men trots att vi bodde så nära telefonstationen så hade vi ingen telefon, det var otänkbart, alldeles för dyrt och onödigt, Man kunde ju ta cykeln och åka och prata med den det gällde!

Om det var något särdeles viktigt fick man gå in på telegrafstationen och beställa ett samtal. Telefonisten gick då in och bröt i samtalet varannan minut och

talade om hur mycket tid man hade kvar att prata för, ”en period”. Dessutom lyssnade hon!

I gatuhuset på Kopparslagargatan 2 bodde fru Emilia Olsson, Meli kallad. Hon ägde både gårds- och gatuhus och var alltså en betydande person. Hon hade varit föreståndarinna för telegrafstationen varför den var placerad för alltid i hennes hus. Ibland blev mamma bjuden på förmiddagskaffe hos henne och jag fick följa med. Där luktade instängt och unket, ett resultat av trägen användning av för gammal parfym av märket 4711. Jag brukade få en karamell ur en fin kristallskål, karamellen smakade parfym! Vi fick sitta i salen, det vill säga finrummet som var iskallt på vintern så mamma tvingade alltid på mig yllebyxor innan vi gick dit.

Vår lägenhet bestod av två små rum, ett ”storum” och ett ”lillarum” och kök. Köket vette mot grannens uthustak, inte så trevligt kan man tycka men pappa lyckades alltid att få detta till något särskilt. På vintern hoppade nästan tama ekorrar omkring där och ett fågelbord fanns på plats både vinter och sommar där jag och Bertil lärde oss känna igen många fågelarter och bli intresserade av alla fåglar.

Jag har ett särskilt minne från köket när jag måste varit ganska liten. Jag hade fått en målarbok om

Gullivers resor och jag var alldeles för liten för att fylla i den med färger. Så pappa målade och berättade samtidigt sagan för mig. Jag kan fortfarande minnas när vi satt på kökssoffan medan han pysslade med färgerna. Jag har boken kvar än i dag.

Vi hade vedspis i köket, en kokskamin i lillarummet och en vit kakelugn i storummet, så varmt hade vi det. Men jag minns ändå vinterkvällar när mamma hällde kokhett vatten i vichyvattensflaskor med patentkork som hon sedan stoppade in i en raggsocka och lade i våra sängar så att det inte skulle vara för kallt. Köket hade bara kallvatten och under de strängaste vintrarna fick vattnet rinna i en fin stråle hela natten för att röret inte skulle frysa helt! Naturligtvis var det utedass på gården! Något annat visste vi inte om!

Vi hade inget badrum, det hade bara familjen Åkeson, så mamma värmdde vatten på spisen och hämtade upp en stor träbalja från brygghuset (tvättstugan) och i den fick vi bada en gång i veckan. Tänderna borstades med salt, tandkräm kände vi inte till. Saltet var kanske bra, jag har starka tänder!

Längre fram gick vi till badhuset under några år. Det var elverket som ordnade två badkar som man kunde hyra. Det var underbart att få sträcka ut sig i det varma vattnet. Ett kar för mamma och mig och ett för pappa och Bertil i varsin badhytt förstås, allt för två kronor per kar. Det var allt en lyx.

Mamma hade sin nåtlingsmaskin från skofabriken i köket. Där satt hon och sydde ovanläder till skor om kvällarna så att hon kunde vara hemma med oss på dagarna när vi var små.

Här håller hon på att nåtla en sortering ovanläder till skor.

Jag vet ju nu som vuxen att det var knappt om pengar, särskilt under de år när pappa var arbetslös och skofabriken hade stängt. För att klara försörjningen av familjen tog han alla jobb han kunde få.

Det var att såga och hugga ved åt de som hade råd att anlita hjälp, fiska och sälja en gädda då och då och på höstarna plocka hundratals kilo kantareller som såldes, fint rensade till Hotell Du Nord för en krona och tjugofem öre kilot!

Mamma fick gratis avfallsbitar av skinn från skofabriken och började sy handväskor och shoppingväskor till stadens damer. Pappa skar till tre- eller fyrkantsbitar av skinnet som mamma sen sydde ihop, hon fodrade väskorna med fint tyg, sydde på innerficka och dragkedja, allt för sju kronor! Allt detta bidrog till att blev mat på bordet.

Maten ja, den var alltid god. Mamma var en mästare på matlagning. Det enda som var hemskt var havregrynsgröten. Inget fel i sig men det är fortfarande det värsta jag vet!

Men aldrig någonsin kände jag av att vi var fattiga! Mamma höll oss och hemmet skinande rent. Vi hade det bra på alla sätt, snälla, begåvade föräldrar som hade ambitioner om ett bättre liv för oss alla fyra. Utan överdrift, en underbar barndom!

Det känns viktigt att berätta om den tid när jag var en liten flicka, en tid och ett levnadssätt som inte längre finns kvar. Livet var ganska okomplicerat, det handlade för de vuxna om att tjäna ihop pengar till mat på bordet i första hand och världen... det var Sävsjö!

Här är jag 12 år och minns denna klänning så väl, sydd av mamma och moster Berta. Medaljongen jag har om halsen är gjord av mörkt violett glas som det står Margareta på. Den är tillverkad på Gullaskruvs glasbruk och jag fick den av en flicka vars pappa arbetade där. Jag har den kvar än, en så fin present på den tiden.

Det bästa vi visste, Bertil och jag och alla andra ungar i kvarteret, var att hålla till vid ån som rann alldeles intill trädgården där vi bodde. Ån som varje vår svämmade över så att vi kunde ro omkring med en liten eka som vi kallade badkaret, och trilla i och bli blöta och få ovet.

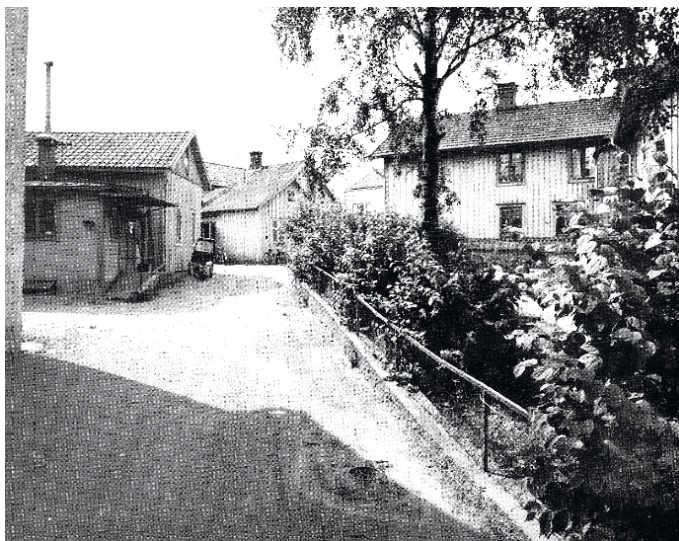
På sommaren fiskade vi abborre och mört, ”seglade” längs de låga stränderna på gamla innerslangar till bilar, badade i Kräftsumpan, fiskade kräftor i augusti och åkte skridskor på den frusna ån på vintern. Kräftsumpan var en liten utvidgning av ån och kallades så för att där en gång varit en plats där man sumpade kräftor i avvaktan på försäljning eller konservering. Sävsjöorten var synnerligen rik på flodkräftor och en period i början på 1920-talet fanns där en kräftfabrik och den förestod min mormor.

Fiskaffären, som låg mittemot vårt hus hade sin isstack på vår gård, också en källa till glädje för alla barn! Isen sågades upp i block som hämtades i Sävsjösjön vintertid och staplades sedan nära ån. Isen täcktes med sågspån och på så sätt höll den sig fin hela sommaren.

Å, så roligt vi hade på ”våran” gård och så mycket rackartyg som vi gjorde!!

Bertil och jag lekte mycket tillsammans och det berodde på att det inte bodde så många flickor i närheten så jag fick vara med Bertil och hans kamrater och med pojkarna i min klass. Det gjorde att vi var så nära som syskon. Jag beundrade alltid Bertil för han vågade allt! Alla ungar i kvarteren runtom var hos oss och lekte, frihet lockar!

Bilden ovan visar "Vassa-smytten"! En liten genväg mellan Kopparslagargatan och Köpmangatan som mynnar ut vid Vassens bageri! Mycket spring och lek här.

Vi sköt med hemmagjorda pilbågar med en spik som spets, surrad med kraftig ståltråd, livsfarligt i dag och även då men det hände inget farligt!!

Vi bodde alldeles bredvid järnvägen där tågen passerade dygnet runt, det var långa godståg som ibland växades om till andra spår, snälltåg som gick mellan Malmö och Stockholm och vissa vidare till Norrland, en främmande värld! Så var det alla persontåg som stannade vid varenda station och "Vetlandabocken", ett litet ånglok med två vagnar som tuffade mellan Sävsjö och Vetlanda.

Jag minns också de långa tågen med förtäckta fönster som stannade i Sävsjö och där soldater patrullerade fram och tillbaka längs perrongen med gevär på axeln. Tyska soldater på väg till Norge eller Finland. Så skrämmande.

Vi var förstås strängeligen förbjudna att vistas vid järnvägen och vad gör barn då, jo tvärtom. På den tiden kunde man klättra upp på en liten "plattform" i början och slutet på varje tågagn och det gjorde vi. Det var alltid spännande att testa att våga vara kvar till sista sekunden innan tåget gick. Andra gånger kröp vi under tåget mellan hjulen!! Mer riskfyllt kan man väl säga.

Men den roligaste lekplatsen var upplagsplatsen för slipers och telegrafstolpar, staplade i höga, långa rader med smala gångar emellan. Som gjort för att leka kurrägömma i eller bara för att jaga och skrämman dra. Nästan varenda kväll när vi var omkring tio, tolv år var vi där och alla andra ungar i kvarteren också. Vi ses i "stockarna" hette det. Utmaningen var att klättra upp på de högsta staplarna utan att de kom i rullning, jättekul! Eller hoppa mellan dem i full fart. Och vem var inte värst, jo Bertil eller jag! Vältränade!!

Här är Bangården med slipers och telefonstolpar, så härligt att leka där.

En annan underbar lekplats var det gamla skyddsrummet i "Forsandrabacken".

"I", är verkligen ordet för detta skyddsrum var utgrävt vid sidan av själva backkrönet och bestod av sand stöttat med bräder. Inga vuxna visste att vi var där det var ju låst och tillbommat! Men vi hade lyckats bryta upp en liten lucka lagom stor för barn att krypa in i. Där satt vi, Jen och jag, hennes lillebror Björn och så Bertil och berättade spökhistorier tills vi var vettförskrämda. Den bästa spökhistorien var den om Kristina Grip. Minns inte hur den var, bara hemsk. Man får ju nu vara glad att inte taket rasade in över oss!

Margareta Garpendal
margareta.garpendal@gmail.com

SPRINGSCHASAR

Många minns springschasan men vem gör hans jobb i dag?

Under 1950- och 1960-talen hade springschasan sin sista storhetstid. Vart tog han - det var mest killar - vägen? Och vem gör springschasens jobb i dag? Än finns det många som minns hur det var och kan berätta om ett både omväxlande och roligt arbete, som förstärkte en tonårings kassa.

Springschasar kan man numera bara se när det visas någon gammal långfilm på teve. För de som minns hur det var är sådana filmglimtar en nostalgisk påminnelse om hur det var när springschasarna var ett naturligt inslag i stadsbilden, i såväl stor som liten stad. Om man frågar runt slumpvis bland män från 55-60 år och uppåt om någon varit springschas dröjer det inte länge innan man hittar en. Inför skrivandet av den här artikeln var det bara att väcka upp gamla minnen hos några av springschasarna i Sävsjö på 1950- och 1960-talet.

Första jobbet

Det flesta springschasar verkar med något undantag ha varit i 13 - 16-årsåldern. Många började ju då se slutet på sin skolgång och det gällde att skaffa sig ett jobb. En bra och lärorik inkörsport till många jobb var att bli springschas.

- För min del blev det jobb hos Fyhrs på Eksjöhovgårds-vägen. Mina föräldrar handlade där, jag fick frågan och började. Jag hade cykel och det hände någon gång att jag fick cykla ända ut till Femtinge. Då var jag avundsjuk på springschasarna på Sörensens som hade en ombyggd motorcykel med tre hjul av märket Tyfon, minns Johnny Thorstensson.
- Jag jobbade i många på Sävsjö Energi och där hade jag Conny Borg som jobbkompis och han hade varit springschas på Sörensens och fått köra motorcykeln. Jag vet att den stod i ett uthus bakom butiken vid Torget i många år, men vad det blev av den när uthuset revs det vet jag inte, berättar Karl-Johan Melin, som hjälpte sin

mamma Elisabeth med att köra ut kaffebröd och kaffekorgar från Melins och som även schasade hos Jotos, som hade sin butik ett tag i samma hus som Melins Café.

Sven Petersson och Harald Petersson
affären i Elwings fastighet på torget

- Jag vet att jag fick beröm av Gunnar Thor, som hade Jotos för att jag hittade så bra i sta'n. Det var inte så konstigt för jag körde ut med kaffebröd och kaffekorgar till många kontor och företag.
- Sanatoriet var en bra kund och där lärde jag mig att hitta till de olika avdelningarna. Laboratoriet låg längst upp i huset och dit var det många trappsteg. Sjukstugan var också en stamkund liksom Bjerhags och Pramners.
- På den tiden jobbade man även lördagar och då var det många företag som beställde kaffekorgar. Det fanns inga termoskannor då, utan jag körde ut med rostfria kaffekokare som man lindat tidningspapper runt för att kaffet skulle hålla sig varmt, minns Karl-Johan Melin.

”Alla” hade springschas

Undertecknad var själv aldrig springschas, men minns att i stort sett alla chark- och speceriaffärer hade springschas. Jag minns att Konsum, Georg Anderssons, Strömqvists, JLS och Bengtssons på östra sidan om järnvägen, Sörensens, Sven Peterssons, Bringströmers, Bröderna Svenssons, Eks/Drotts, Melins och Konditori Sture hade. Sture ”Ali Baba” Svensson syntes ofta på JLS röda paketykel redan från slutet av 40-talet när han hämtade varmt färskt bröd i stora trälådor som kommit till godsmagasinet direkt från Diwongs Bageri i Lund.

De flesta fick cykla med varorna till kunderna, men på slutet av 1950-talet kom mopeden som ett bra hjälpmedel och riktig lyx var det med en flakmoped. Även större kontor hade springpojkar och det fanns även springflickor, även om de var få.

- Vi som var springschasar hade koll på varandra och vi visste vad de tjänade hos andra affärer. De flesta hade någon form av fast lön per vecka och till det dricks från kunderna, berättar Harald Petersson, som började sin springschaskarriär hos Sven Petersson i Elwings hus på Västra Järnvägs-gatan, där HSB:s tegelhus i vinkel mot Torget finns idag.
- Jag hade en springschasrock på mig och jag jobbade inte bara med att köra ut varor, utan mer och mer i butiken.

Dricks en gång om året

För Göran Svensson var det naturligt att börja som springschas i familjeföretaget Bröderna Svenssons.

- Jag började med paketykel, men fick sedan en flakmoped, som fick gå en hel del på två hjul och bakhjulet fick riktas hos Hessels Sport med jämna mellanrum. Det var mest att göra på fredagar och lördagar. Då försökte jag att samla ihop så att jag körde ut till flera kunder i samma område på en tur.
- En del kunder ringde in och beställde vad de ville ha hemkört och det gällde att hinna med att skriva ner allt på en lapp. Ibland hände det att jag med möda kunde läsa vad jag själv skrivit. En del blev bortskämda med servicen och kunde ringa och få ett paket jäst hemkört när den fattades till det påbörjade baket, berättar Göran Svensson, som hade en bra kund, som var nästan granne med affären.
- Där fick jag aldrig någon dricks, men en gång om året fick jag gå in till direktören och då fick jag dricks för hela året. Det var stort! Jag minns också att jag varje eftermiddag fick cykla upp till Mejeriet och lämna beställning till nästa dag på hur mycket mjölk vi skulle ha till affären.

Mest korta anställningar

För de flesta springschasar var det första jobbet. En och annan hängde i både ett och två år och fick ta ansvar för mer och mer i själva butiken. För andra var det bara ett tillfälligt påhugg. Några gillade att

jobba i butik och fortsatte med det. Undantaget som bekräftade regeln om kort tid på jobbet var Karl-Fredrik Karlsson, som jobbade i många år hos Fabian Andersson och fick epitetet "Världens äldste springschas".

Av dem jag pratat med har ingen tyckt att det var tråkigt att vara springschas, tvärtom. "Omväxlande", lärorikt att man fick göra skäl för pengarna" och "en inblick i vad som väntade i det "riktiga" arbetslivet" var några av svaren jag fick på frågan hur det var att jobba som springschas.

Schasen försvann men jobben kvar

När springschasarna som körde ut varor med cykel eller moped försvann är det ingen som vet, men när snabbköpen tog över blev springschasarna färre.

I dag talas det om att det behövs fler "enkla jobb" i det svenska samhället när jobben inte räcker till alla. Jobbet som springschas får väl med dagens vokabulär kallas just "ett enkelt jobb".

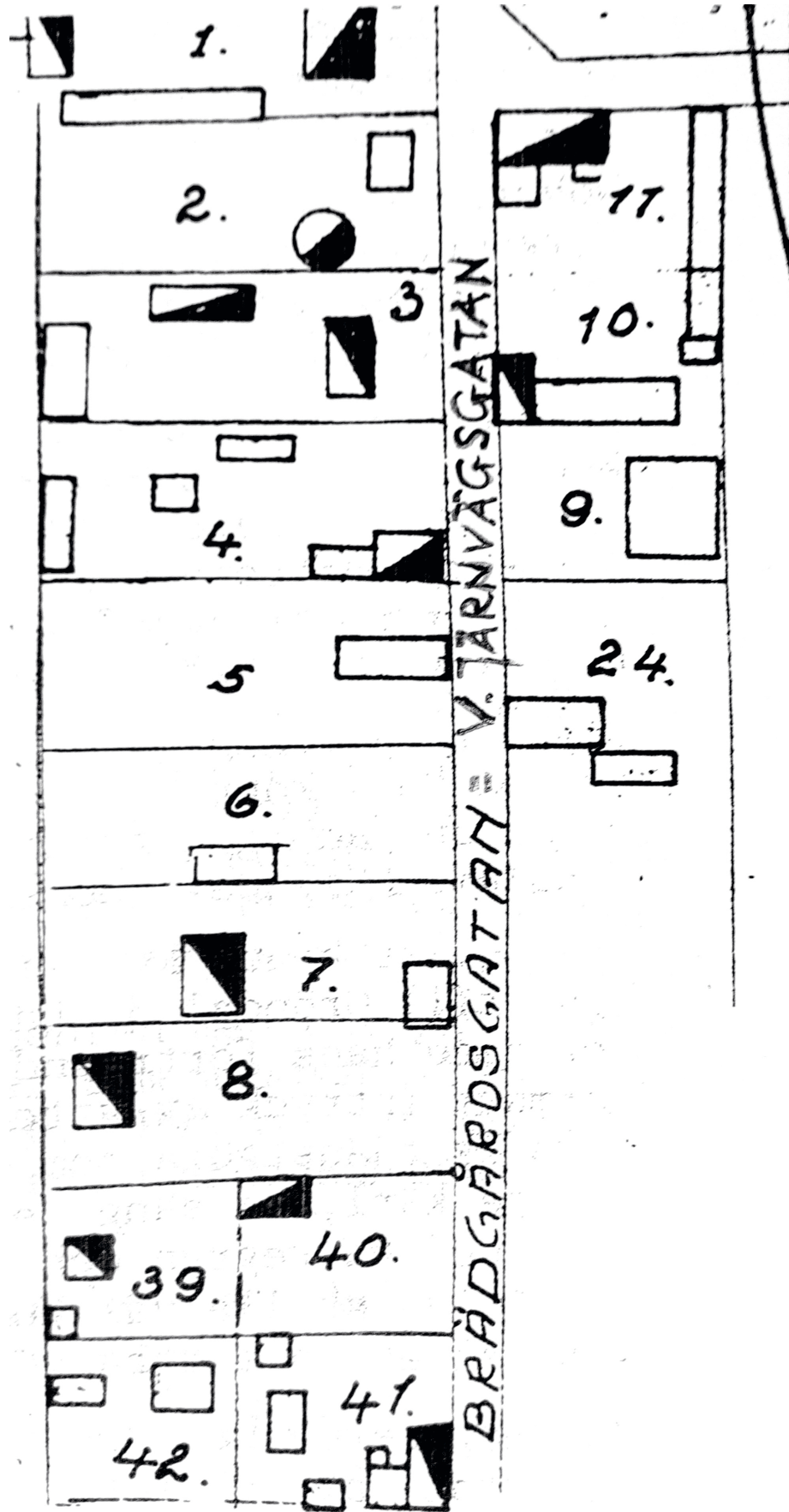
Vem gör då det som springschasen gjorde eller har arbetsuppgifterna försvunnit? Inom blomsterhandeln har man i många år kört ut blommor på beställning. Och hur är det när man beställer en matkasse via nätet eller direkt hos butiken? Det är inte en springschas på cykel eller moped som levererar utan någon med bil, kanske en "bilschas". Kunden själv hämtar ibland den färdiga kassen.

Det är lätt att säga "Det var bättre förr", för visst var servicen som erbjöds med hjälp av en springschas av högsta klass?

Lars-Åke Sandqvist
lacke.sav@telia.com

FÖRETAGSAMMA KVINNOR

Jerusalems mödrar, änkor och pigor.

Nog är de värda en hel del trycksvärta dessa kvinnor som levde utan en aning om egentid, självförverkligande, spahelg och livspussel. Men ett livspussel var det hela tiden där i Jerusalem. I skuggan av Anderssons såg, Carlssons såg, Stora hotellet och Bryggeriet. Utan barnbidrag, dagis och pappamånader.

Jerusalem kallades kvarteret där numera Bryggaren och Klingan ligger. Området bebyggdes när järnvägen nådde Sävsjö, befolkningen växte och de nya sävsjöborna behövde tak över huvudet. Inte så långt från Stora Torget men ändå en värld för sig. Flyttade man så var det mellan de olika kåkarna eller när det var dags för den sista färden, möjligen med mellanlandning på ålderdomshemmet.

I Jerusalem var det nära mellan hus och människor. Man delade såväl kök som privatliv, på gott och ont. Väggarna var tunna mellan de små lägenheterna som fylldes med egna och andras barn och där sängarna stod tätt. Här fördes en daglig kamp för överlevnad, till stor del en kvinnokamp.

Mycket av livet levdes på gårdarna mellan träkåkarna. I mäskdoften från bryggeriet, lukten av färskt trä från sågen och matoset från hotellets kök, hängde kvinnorna tvätt, hämtade vatten och snöt sina ungar. Säkert fanns det utrymme för skvaller och lite förtrolighet också. Hoppas även att de hann glädjas åt de första svalorna och känna aningen av vår i luften när det var så dags.

Ölet till glädje och sorg

Runt bryggeriet med sin Glugg kretsade mycket av livet för folket i Jerusalem. I Gluggen hämtade den törstige sin brygd som sedan avnjöts i skydd av sågens brädstaplar. Ölet gav utkomst åt bryggeriarbetare och tunnbindare men också svalka för en torr strupe. Men med pilsnern rann också de fattiga örena som skulle räcka till mat och kläder åt alla barnen.

Männen i Jerusalem står som hyvlare, sågare, skomakare, bleckslagare, skraddare, grovarbetare, snickare, hotellvaktmästare eller borstbindare. Sällan har kvinnorna någon tydlig yrkesbeteckning, men där sticker hon ut flasksköljerskan Maria Prinz, med sin titel. Gluggen var hennes arbetsplats, här stod hon och

diskade flaskor i kvalmet av gammalt och nytt öl. Hur såg hennes arbetsdag ut och hennes händer? Vad drömde hon om? Smidde hon, skepperstadflickan, storvulna planer för de två sönerna, Edvin och Charles, oäkta enligt husförhörslängden? Buteljsköljerskan Anna i Mora födde ju sin son Anders Zorn u.ä., så varför inte. Det ordnade sig dock för Maria, hon slutade sina dagar som husägare på Skogsgatan och kunde lämna Jerusalem.

Hela tiden föddes det nya barn i Jerusalem. Det finns ingen barnmorska skriven här. Kanske bistod kvinnorna varandra och kallade in expertis bara i trängda lägen? Någon annonsering om tilldragelsen var säkert överflödigt, men i kyrkboken antecknas det noga om barnet är oä. eller fött u.ä.

Detta nyfödda barn hamnade i en värld där lukten av vått ylle, smorläderstövlar, långkok på spisen och en välfylld skulhink blandades med den av såpa och skurpulver. För kvinnorna gjorde vad de kunde för att hålla rent omkring sig, sina ungar och sin man om man nu hade någon.

Ensamstående med barn och utan

Många av kvinnorna var som Maria Printz ogifta mödrar som drog sig fram och försörjde sig och sina ”oäkta” barn på olika sätt.

Maria Elisabet Petersson är en, hon föder två söner och en dotter, alla u.ä. Försörjer sig som hjälpkvinna med ströjobb som tvätt och grövre hushållssysslor. Severingsflickan Sigrid Helena Sjögren kommer inflyttande i slutet av april, för en tjänst på hotellet. I juni föder hon dottern Henriette Anna Margareta. En månad senare står barnet som utflyttad till N. Solberga och serveringsflickan själv lämnar Jerusalem. Vi vet inte mycket om hennes liv. Det enda vi vet är att hon kom från Örebro 1912, var vaccinerad mot koppor, födde barn u.ä. och flyttar till Marstrand luciadagen 1913. Vad väntade henne i denna sommarstad mitt i kalla vintern? Fann hon någonsin värme och trygghet?

Ogifta strykerskan Anna Serafia väljer att bo tillsammans med brodern tunnbindare Anders Johan Axel Andersson.

Tove Hanne

• JERUSALEM. •

Hushållar för sin bror gör också Matilda Roos. Brodern Petrus Roos var den kände nykterhetsivraren som grundade biblioteket. Hon får dottern Ebba och blir kyrktagen som K.J. Fritjof Anderssons i Gröndal 7 fästekvinna. Han erkänner faderskapet men de tycks inte flytta ihop och Ebba Olivia dör i sitt tjugonde levnadsår.

Änkorna.

Hårt arbete, sjukdomar och olyckor inte minst på arbetsplatserna gjorde många kvinnor till änkor vid unga år.

Vi har stationskarlsänkan Anna Kristina Strömquist. När Johan Alfred dör står hon ensam med fem barn, Gustav den yngste knappt fyra år. Sonen Karl beger sig till Amerika och Albert Amandus Severus kom att bli pappa till sex idrottande söner.

Vid fyrtio års ålder blir Stina Kajsa Johansson, Lilla-Kristin eller Lill-Augusta änka med sex barn. Hon försörjer dem och sig själv med att hålla eld i spisen och diska på societetskalasen. Vi hoppas hon fick med sig några godbitar hem till barnaskaran efter väl förrättat värv. Hon var av segt virke och blev långt över åttio år.

De stora kalasen gav också arbete åt Matilda Ek, Passe-Tilda, som skötte serveringen. Hon var dotter till hästakeriägare Hörnebo- Johan med den svarta hästen Oden och blev ensam med sonen Karl långt innan han föddes. Men redan som 16-åring kunde Karl försörja sig själv då han tog över morfaderns verksamhet. Sina sista år tillbringade Passe-Tilda på ålderdomshemmet och kunde nöjt konstatera att hon på egen hand klarat tillvaron för både sig och Karl.

Vid större tillställningar kallades kalaskokerskan Hilda Karlsdotter in. Hon är så etablerad att hon får namnet Kock-Hilda tillagt i kyrkboken liksom att hon är ogift och vaccinerad mot smittkoppor. Inte oväsentligt i sammanhanget. För en riktigt lyckad fest medförde hon de två ovan nämnda sekundanterna. Hon kunde också rekommendera sin granne Lilla-Sofi, änka som försörjde sig o sina barn som tvätterska, för efterarbetet.

Charlotta Lindwall. Maken skomakaren insjuknar och avlider hastigt på lasarettet i Eksjö p.g.a. felaktig

behandling. Ensam står Charlotta med sina tre små flickor den äldsta fyra år och lillflickan Elsa Otilia bara 1 månad gammal. Charlotta får plats hos Sörensens där det var stort hushåll. Mormor passar barnen och Charlotta springer hem och ammar lite då och då. Flickorna hjälpte till med försörjningen redan då de gick i skolan med att vara frun till handa i de mer besuttna familjerna. Men det var, som Elna Nilsson uttrycker det, tag i Charlotta och hennes döttrar. Så småningom kunde de liksom flasksköljerskan Maria flytta till egen fastighet på Ljungasidan.

Emma Kristina Olsson, änka, flyttar in i Gröndal 7 med sina åtta barn den siste knappt född. Barnen artade sig och sönerna Ernst, Ragnar, Titus Napoleon och Verner blev fabrikerer i möbelbranschen.

Olika villkor även i Jerusalem

Vad väntade lilla Eva Petersdotter sig av livet då hon som sextonåring står brud och gifter sig med den femton år äldre sågarbetaren Nilsson? Med facit i hand ser vi att hon de följande åtta åren går igenom hela sju förlossningar.

Ett annat rekorderligt fruntimmer är Augusta Friman gift med sågverksarbetare Karl Johan August. Hon föder barn vartannat år som det förväntas, sju stycken blir det och tre namn får de var. Dessutom finns i hemmet barnhusbarnet Karl från Stockholm och fosterdottern Karin. Det finns också plats för lilla Lilly som dottern Hilma Maria får som nittonåring. Tolv personer i två små rum och kök. Men Augusta höll sina barn rena och snygga och när döttrarna blev flygfärdiga stod fruarna i kö för att städsla dem i hushållet.

Dottern Hilma Maria Friman fick sin sadelmakare Petersson- barnafadern. Födde en bror till Lilly, sonen Bertil och blev kvar i Jerusalem. Så allt föll på plats .

Hos Elwings gick det undan med barnafödandet. Hustrun Kristina f. Runstedt lyckades under 24 månader föda tre barn (inga tvillingar) och ytterligare två under de följande fem åren. Sjöng hon barnvisor med sina små och berättade hon godnattsaga varje kväll? Maken Josua beskrivs som driftig handlare, glad och musikalisk speleman och sällskapsbroder. Nog hade hon behövt en hjälpkvinna eller två.

Tove Hanne

Många unga kvinnor lämnade kvarteret när de gifte in sig i samhället. Som Lill-Anna yngsta dotter till f.d. mjölnare Andersson i Kråke och skicklig sömmeska. Henne uppvaktade polis Alfredsson med sådan framgång att hon både blev hans hustru och fortsatte att sy. Servitrisen från Göteborg Carla Olsson tar ganska snart ut lysning, blir fru Eklöf och lämnar Jerusalem .

Den karska Anna Henriksson, slaktardotter, drog till Jönköping och Stockholm. Utbildade sig till sjuksköterska och återvände för att utöva sitt kall på Sävsjö Sjukstuga under många år.

Baderskan Hilma Ottilia Karlsson lämnade hemmet i Jerusalem varje arbetsdag för att skrubba nya ryggar i ångan på badhuset.

Ångade gjorde det också hos glansstrykerskan Rut Linderos där hon stod och strök bländvita skjortbröst i sitt lilla kök i Gröndal 3. Sonja Carlsson bodde granne med sin faster så hon minns precis hur det såg ut och kan berätta.

Barn som försvann

Det föddes många barn men alla fick man inte behålla. Många dör vid späda ålder eller ger sig vid unga år iväg till Nord - Amerika som lockar med en ljusare framtid.

Hemmansägaränka Maria Johansson fick två döttrar. Syster Sabina som i husförhörslängden står som idiot och hamnar på vårdhem i Eksjö och Hanna som likt många andra halv vuxna barn utvandrar till Danmark för att arbeta. Kvar i Jerusalem finns mamma Maria helt ensam.

Ensam blev också Sy-Sofi sedan maken snickaren och de båda sönerna avlidit. Sofia Nilsdotter Petersson kom från en backstuga vid Sikanäs. Hon bodde i ett litet rum på vinden i det minsta av husen. Hon fick sin knappa utkomst genom lite sömnad och några höns i ett dragit skjul på gården. När det blev riktigt kallt förbarmade hon sig dock över tuppen och lät honom sova inomhus medan hönorna sveptes in i tidningspapper.

Den tvära och ilska stationskarlen Liljeqvist är en del av Jerusalems kvinnohistoria. Sedan hustrun avlidit i barnsäng svor han på att aldrig mer orsaka en kvinna ett sådant lidande och spåkte sig med att leva på havregryn och skummjolk. Inte blev han heller gladare av att bli en av kvarterets husägare för skadeståndspengar han fått efter ett yxhugg i ryggen.

Familjen höll ihop som hos Karl-Johan Gustafsson och Ida Carolina Holst. Av de sju barnen förblev fem ogifta och fortsätter sitt gemensamma hushåll sedan föräldrarna gått bort. Lillasyster Astrid, egentligen Estrid, sköter marktjänsten med den äran och bröderna arbetar som omlastare, sågare eller bleckslageriarbetare. Man trivs ihop och förblir Jerusalem trogna och går till historien som Karl-Johans.

Glädjeämnen

Det talas inte så mycket om något nöjesliv i Jerusalem. Lite guldkant på vardagen erbjöds dock om bryggeriarbetare Nicke hade utverkat några extra bira som löneförmån. Då väckte han glädje och förundran genom att luta kroppen åt sidan i 75 graders vinkel utan att falla.

Blonk-Emma, som fick sitt namn p.g.a. spasmodiska klipp med ögonen, tillfredsställde sitt behov av förströelse genom att med örat tryckt mot den tunna brädväggen följa grannarnas förehavande för att sedan kunna rapportera senaste nytt.

Lite spännande låter det att som Johanna Johansson ha allierat sig med en kommodtillverkare. Tyvärr blev marknaden för denna hygienmöbel snart mättad så hennes Lillesnickar'n hade det motigt med försörjningen av henne och de tre sönerna och familjen hoppas på bättre tur i Kung Karl (numera Kungsör).

Värd att nämna är småskollärarinnan Judit Storck, verksam i den skola som fanns i hus 41 under en kort tid. Kortvarig blev också hyvlaredotter Lina Danielssons matservering, ordentligt skyltad mot vägen, men gästerna uteblev. Rusning blev det däremot till 15-öresbasaren där butiksbiträdet Sonja Georgina Stjernqvist var sin far behjälplig.

Compact living*

Vi tar en titt in i Gröndal nr 8. Till vänster på andra våningen bor målareänkan Kristina Sjögren med tre barn, två egna och ett fosterbarn. Hon delar kök med grannen till höger Adolf Lindqvist och hans

hushållerska Karin Rochester och deras barn. Karin, hjälpkvinnan som blev hushållerska och nyårsaftonen 1926, när alla fem barnen är födda, blir hon fru Lindqvist. Står sedan som hustru i kyrkboken men barnen förblir oäkta i längderna.

I gatuplanet, till vänster har vi Hulebo-Nisse, husägare med fem barn, ett barnbarn, två små rum och del i kök. Döttrarna Augusta, Kristin, Hulda och Elin och en son. Alla bor hemma även i vuxen ålder. Med undantag av Oskar som prövar på sjömanslivet under några år.

Vägg i vägg med Hulebo-Nisses huserar sotare/skorstensfejare/bleck- och plåtslagare Mejnert Karlsson och hans Edla Linderos samt tre söner. Ett rum och del i kök har de till sitt förfogande. Sonen Oskar berättar att när doften av nybakat bröd sprids runt Nissahuset vet alla att nu är det Nessafflickera's tur att använda den gemensamma spisen. Till vardags lagade man mat på eldstaden i rummet.

Mest förundrar vi oss över Adam och Lina Blomén. Den tredje familjen i gatuplanet. Bloméns, riktiga långkörare i Gröndal, de finns med under hela Jerusalems hundraåriga historia. Ett rum och del i kök. Mamma, pappa och sönerna Gustav och Karl levde i detta enda rum som också var skomakarverkstad. Stod man och sov? Pojkarna hade inga egna skor utan fick slita på kundernas. Sonen Karl blev med åren Jerusalems största original och bodde kvar med sin mamma tills hon dog. Han var skomakare som far o farfar. Det finns många historier om Kalle Bloméns bravader. Alla kanske inte fick Linas modershjärta att svälla av stolthet.

Dags att göra honnör för alla heroiska kvinnor som levde sina liv i Jerusalem och hedra dem för allt de gjort för befolkningsutvecklingen och Sävsjöns kvinnohistoria under hundra år.

Inger Högberg
inger43.hogberg@gmail.com

*compact living ett sätt att optimera sin boyta och skapa utrymme där man trodde att det inte fanns

Referenser

Elna Nilsson Ett samhälles liv och utveckling vid stambanan 1997
Husförhörslängder och församlingsböcker.

Västahuset Gröndal 40. Johannes och Amanda Svensson kom inflyttande 1895 från torpet Västen i Hylletofta med sina sju barn. Hushållet utökades med ett barnbarn och en period även ett barnbarnsbarn. De fem sönerna fick alla det stiliga Florentin som tredjenamn. Sonen Erik ”Professorn” fick friplats på Praktiska skolan mot att han vid sidan av studierna skötte vaktmästarsysslan. Han bodde kvar i huset till sin död 1951.

I huset bodde samtidigt med Västens också familjen Johan och Eva Nilsson med sina åtta barn. Tänk, femton barn i detta lilla hus!

TOVE-HANNE CHRISTOFFERSEN -

i dagligt tal kallad Tove - tillhör en i raden av mina bästa vänner. För 50 år sedan kom hon tillsammans med maken Ib och sonen Martin som en vind från det bullrande Köpenhamn till den lilla torpstugan i skogen.

Och så har det fortsatt med familjen. För Tove speciellt är detta ett Eldorado att få vara i och omkring. Och det har också resulterat i att några av hennes goda vänner är där lite nu och då på sommaren också tillsammans med henne.

Tove har mer och mer intresserat sig för bygden och människorna här och varje år programmerar hon och ett par av hennes vänner in, när vi i Skepperstad genomför Sommarkyrkovecka eller -helg, för att de ska kunna hjälpa till.

Ett ovärderligt tillskott i vår syföreningsstab! Diskutera religion eller musik med henne - då står jag mig slätt! Och hennes intresse för vår studiecirkel finns alltid med. Men det är som konstnär jag mest beundrar Tove.

Ett papper, en penna och hon drar några streck och plötsligt är där ett motiv man ser vad det föreställer. Det är inte alla konstnärers motiv jag gillar! Hon är suverän!

När jag i höstas fick ett - som alltid - trevligt telefonsamtal från vännen Inger Högberg i Göteborg, som lite längtansfullt ställde en fråga om jag visste någon som kunde teckna lite vackert och beskriva Jerusalem! Va då Jerusalem! I Sävsjö? Vad skulle jag svara! När jag fick klart för mig vad Inger menade så ramlade poletten ner och jag hade bara ett svar: Tove i Copenhagen!

Och som ni ser så ställde hon upp, och från min synvinkel sett har hon åstadkommit ett fantastiskt ”skådespel” att förgylla den intressanta Jerusalem-texten med i årets eminenta årsskrift.

Från början av juni till början av september hoppas jag att ännu fler än de som redan känner henne får tillfälle att träffa Tove-Hanne.

När danskan kommer börjar sommaren, när danskan reser hem är sommaren slut!! Ett konstaterande av oss i hennes närhet i bygden

Britha Fransson

SÅ HÄR SKRIVER TOVE

Min signatur är Tove Hanne 2016

Kort om mig själv

Tove Hanne Christoffersen. Jag bor i Köpenhamn på vintern och jag har bott i Skogen i Småland på sommaren i mera än 50 år. Här har jag haft min bästa tid. Jag har sysslat med kunsthistorie och Filmvetenskap under alla åren. I min fritid har jag målat och tecknat och intresserat mig för kvinnohantverk och konst igennem tiderna och också experimenterat med sådant själv. Nu är jag pensionär och glädjer mig till sommaren i Småland!

DAGS FÖR HUSVAGNSSEMESTER À LA FEMTIOTAL

Det här är familjen Jensen Fridhem, Torset, med förstärkning inför drömsemester i sin nyinköpta Constructam tillverkad i Belgien. Längd 3,5 meter och vikt endast 650 kg.

Det blir lite trångt när man bäddar för natten, så någon får nyttja tvåmanstället som finns med i bagaget. Husvagnens bredd på 2,10 gör att en fullvuxen man kan sträcka ut sig i sin fulla längd.

När allt är packat och klart spänner man för sin mandarinröda DeSoto Firedome Sportman med gott om plats för minst sex personer. Hel galonklädd soffa gör det extra bekvämt för chauffören. Nu är det bara att ta fram kartboken och välja väderstreck. Lycka till på färden!

Fotofixare Kai Jensen,
Iakttagare Inger Högberg

EN SÄVSJÖGRABB MINNS

En Sävsjögrabb gör ett dyk i hemarkiv, tidningsklipp och lägger till små minnesbilder med ånga för glimtar från Vallsjö och Sävsjö. Lite bakgrund

Yngst av fyra barn till Georg och Ebba Lundberg. Ebba kommen 1924 från Södra Vi som nygift med folkskollärare Georg i Torset som verkat där sedan 1920, överlärare i Vallsjö sedan 1943 och distriktsöverlärare , när Sävsjö blev stad 1947.

En egen extra glad minnesbild är från julafton 1951 då byggnadslov för utbyggnad av Östra folkskolan kom. En tillbyggnad med tillhörande gymnastiksal. Det senare också trevligt för oss på realskolan som slapp ta oss till Ljungaskolan.

1939 flyttade familjen till Ö Parkgatan 6 , nästan granne med fornminnesparken ,som låg min far varmt om hjärtat. Han var föreningens förste sekreterare. I den rollen ser jag kopplingen till mitt arkivfynd av ett brev från pris Wilhelm daterat 12-3-29 där han avböjer medverkan i en aktivitet för Fornminnesföreningen på grund av tidsbrist undertecknat ” Eder förbundne PW”.

Arbete, politik och föreningsliv har präglat familjelivet och i arkivet hittar jag Georg Lundbergs namn

i arbetarkommunens ledning från 1922 och några år senare ordförande i Vallsjö kommunalfullmäktige, som varade fram till stadsbildandet. Det senare alltså mer än 20 år och var en merit vid överlärarvalet 1943.

1943 var ett märkesår – fader Georg fyller 50 år och arbetarkommunen 40 år. Ordförande var GL och han fattar pennan och inbjuder sittande statsminister för högtidstalet för arbetarkommunens fest i Vallsjö äng. Det hela finns dokumenterat på Elnas CD.

Men det kunde blivit en Västgöta klimax då jag i min hand har ett brev från Per Albin daterat 5.3.43, som är tveksam om tiden medger en medverkan. Roligt är möjligen att konstatera att det är Per Albin som personligen för hand har skrivit kortbrevet. Inget slöseri med sekreterartjänster här.

Samma gällde på skolkontoret i Sävsjö under Georg Lundbergs tid. En tid var GL även landstingsman. Framför allt var han dock ”en plikttrogen skolman med gedigen karaktär”, som man uttrycker det i minnesrunan efter hans hastiga bortgång annandag jul 1956.

40-tal

Första egna minnena är överflygningar av stora bombplan, som gav mardrömmar i veckor.

Mörklägningspapper i fönstren minns jag också. Berättade minnen är att Per Albin Hansson intog middag på Ö Parkgatan 6 den 25/7 1943 och att jag skickades in för att hälsa av kokerskan, som var stor (S)sympatisör och jag lär ha landat i Hanssons knä . Signaturen finns i gästboken.

Meste kompisen var Leo Minkinen , som var finskt krigsbarn och bodde hos tobakshandlaren Ragnar Svensson. Vi åkte skidor på vintern och hade egenproducerade MC-spel med tärningar för inomhusövningar. Leo blev inte kvar i Sävsjö utan gav sig ut på de sju haven när åldern tillät. Under många år kom postkort från världens alla hörn så vi på hemmaplan fick också följa med.

Lite äldre byggde vi modellplan i regi av KFUM och ledning av Ivan Berg , som var utbildad flygingenjör men arbetade med ångpannor på VEÅ. Småskolan var

förlagd till skolan vid Storgatan och första läraren var Alva Ericsson följd av Birgitta Ohlsson.

50-tal

Klass 3 till 6 var min lärare David Holm, som också var närmaste granne men med adress Djurgårdsgatan. Jag trivdes gott i skolan och fick bra intresse för matte, geografi och historia.

Jag hittade också till biblioteket i godtemplarhuset och inte sällan fick man goda råd av Elna Nilsson för bokvalet.

Mellan 1952 och 1956 var realskolan basen för skolgången. Kamrater som stannat i bygden är Göran Blommefors, bankman i Vrigstad och Ingvar Toll mångårig VD på VEÅ och Hultsjöbo. Lärare som jag minns är rektor Harry Fröjd, Gustav (filebo) Andersson och Aina (olivia) Kempelied. 1956 var det realexamensdags, första året med dubbla klasser i Sävsjö.

Efter att Sävsjöutställningen genomförts sommaren 1956, där jag jobbade som biljettkontrollant blev mitt första riktiga jobb att skruva ihop skivspelare på Luxor som hade en stor fabrik i Sävsjö. Inte minst att dagligen umgås i arbetet med många mycket mogna damer var en utmaning för en pojkspoling. Det gav dock erforderlig praktik för att komma in på HTS i Hässleholm för att bli ingenjör med start ht 1957.

Sommarloven 1958 och 1959 jobbade jag på VEÅs ritkontor. Där basade ingenjören Gösta Gustavsson. Gruppen i övrigt var Roland Steen – i ett senare skede VD för CA-verken, Bertil Carlsson (smulan). Fabrikschef 1958 var KG Bjädefors och överingenjör Ivan Berg även 1959.

60-tal

I januari 1960 börjar jag på VEÅ som ingenjör. Vatten & Ånga är den största industrin i Sävsjö. Starten skedde i Nyköping men sedan 1946 är hemvisten Sävsjö. Arbetarstammen 1963 var 80 man och omsättningen 5 miljoner kr. tillverkningen är inriktad på låg- och högtrycksångpannor.

På 60-talet var det fortfarande vanligt att alla industrier hade en egen ångpanna. Marknaden ändrade sig dock raskt och mer kraft fick läggas på export och pannor för varmvatten i fjärrvärmesystem som kom allt mer i Sverige. Många anläggningar byggdes för sågverksindustrin som i större utsträckning började

torka sin sågade produktion och använda sin bark och spån som bränsle.

1961 på våren lanserar VEÅ sin första vattenrörpanna UNIMAX. Det är en möjlighet att tillverka pannor för högre tryck och kapacitet. Första leveransen gick till Glaceläderfabriken i Kävlinge. Det dröjde till 1965 för andra pannan som levererades till Cork i Irland. Det är dock inte så enkelt, för konkurrenten Generator i Partille åberopar patentintrång på eckerhorsystemet. Lite längre fram 64 -65, då vi öppnat ett Göteborgskontor, gör vi ett test på Chalmers högskola för att säkerställa och analysera cirkulationen i VEÅ systemet. Den är ok men vi ser också att Generatorlösningen är bättre. Lite roligt är att provet görs av Roland Wimmerstedt då assistent till Prof Rosenblad. Roland är bördig från Mossaryd och blev senare själv professor vid LTH i Lund vilket gav mig möjlighet till flera möten efter flytten till Skåne. Roland gick ur tiden tidigt 2016.

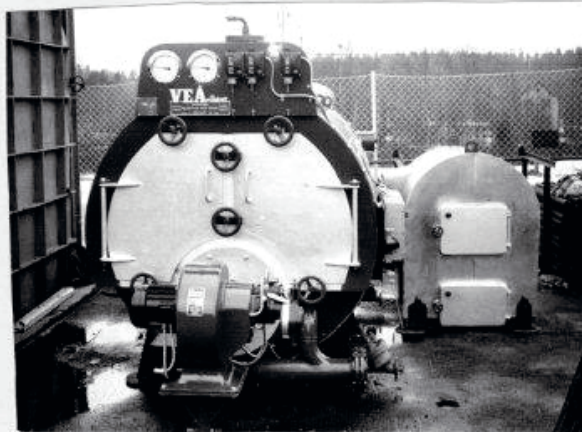
Vattenrörtekniken var dock till godo för andra pann typer. Den sk ”Wet-back” är en vattenkyld vändkammare, för äldre typ av UNIVEX. Kombi-pannor för flera bränslen är helt beroende av vattenrörlösningar och var/är en paradgren för VEÅ.

Den modernare typen av UNIVEX har sidoställt eldrör kom under slutet av 60-talet. Modellen ger bättre cirkulation och har indragen vändkammare vidare bara en frontlucka - inspirerades av tyskarna och tycks fortleva efter snart 50 år.

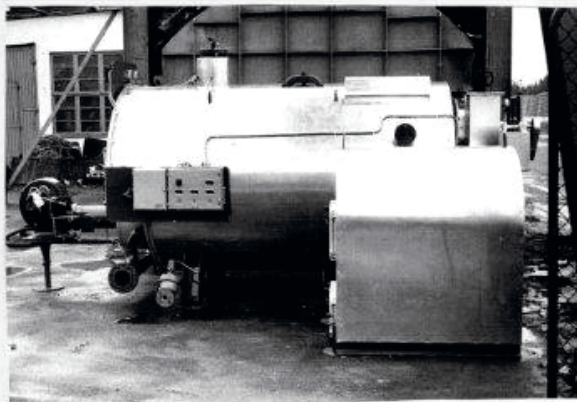
På våren - 63 kan man läsa i tidningen att ångpannor från Sävsjö sätts in i sovjetiska isbrytare.

I november 1963 briserar bomben. VEÅ vill flytta till Oskarshamn. En turbulent tid men frågan rinner ut i sanden för det blir inga statliga pengar till Oskarshamn. Problemen återkommer dock efter min sorti 1969.

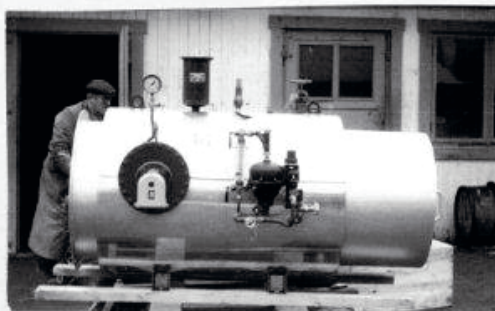
I januari 1965 är det lite av nystart, då samlar företagsledaren och direktören Yngve Björkman all personal med respektive på Stadshotellet för middag och medaljutdelning. Det är 20:e verksamhets-året i Sävsjö som inleds. Medaljörer var Fritz Andersson, Bjarne Karlstad, Ivar Magnusson, Gunnar Lundberg, Edvin Svensson, Eiler Slättengren och Sven-Olof Jönsson. För underhållningen svarade ingen mindre än Bosse Parnevik.

*ASEA Sao Paulo
Basilien. Helvatten panna
Univer V-DE 40*

*Ångspanna
Västervik.*

Fram på sommaren -65 skriver tidningen om att VEÅ slukar ASEA-Svets. Det är den av Ingvar Carlegren 1952 till ASEA-svets sålda verksamheten i Elme elektromekaniska verkstad som skall in under VEÅ flagg. Under denna tid byggdes också ny svetshall och en svetsautomat och ny rullbockningsmaskin kom in i verksamheten.

Alla tryckkärl besiktigades av en utomstående . Oftast Sven Bergman från ÅF Växjö men också av Kjell Broberg från Jönköping. Den senare blev också kollega med Ivan och mig på ÅF i Malmö .

Vad gjorde man i Sävsjö mer än jobbade? Ett trevligt tillhåll var gymnastiksalen på Östra skolan en kväll

i veckan då Kalle Kula körde cirkelträning och bus-korgboll. Lördagar var det bastu på samma plats. Sommartid fanns tennisen, som också sponsrades av VEÅ. För ökad trivsel var jag med och startade TBV i Sävsjö.

Vi samlade byggarbetsledare , hade styckningskurs med Martin Kling och utbildade i moms-kunskap och mycket mera.

LITET PERSON GALLERI

Vid arbörverket där hålen borrades för panntuberna i gavlarna väcktes för flera unga män intresse för pannbygge. Här började Lars Halje innan han flyttade in på ritkontoret och en annan var Gert Tarstad som

verkade som försäljningsingenjör för VEÅ innan han drog vidare till Halmstad och startade HOTAB. Välskärnt företag inom bioenergi.

Ingvar Jarl minns jag för en smart konstruktion för ställbar inmatning till en toppmatad förbränningsugn.

Leif Brandstedt ,spänstig fotbollsspelare, som var en tidig överdängare på datorberäkningar och CAD tillämpningar. Han efterträdde mig som ansvarig för ritkontoret.

Conny Svensson, försäljningsingenjör. Uppvuxen på V Parkgatan och lekkamrat under barnåren. Conny ägde alltid senaste Biggles boken och lånade gärna ut den till lekkamraten från Ö Parkgatan.

Ingvar Toll, försäljningschef och i en senare epok VD. Kompis under 4 år i realskolan , ibland fikagäst hos moder Ebba.

Fram till 1964 var Ivan Berg överingenjör vid VEÅ. Han flyttade då till Ångpanneföreningen i Malmö och där blev jag kollega med Ivan 1969. Vi kom att bilda ett projektteam som byggde kraftblock för Sockerbolaget och Södra Skogsägarna. Även Växjö Energi och Sandviksverket 1 har samma signum.

Nästa överingenjör var Eric Larsson, tidigare Generator Göteborg och dit han återvände.

LE Häggström och Lennart Ståhlberg verkade i försäljningsledet.

Gunnar Lundberg var kamrer och ersattes senare av Curt Dalén

På verkstadssidan minns jag Eiler Slättengren ,som var aktad förman på tryckkärl.

Ove Johansson var verkstadsingenjör och Stig Wretås verkstadschef

Direktion var Yngve Björkman och sonen Jan Björkman

VEÅ BRA OCH NYTTIG ERFARENHET

I den svenska Energimyndighetens arbete i Baltikum och västra Ryssland - genom programmet EAES, har mina pannbyggareerfarenheter kommit väl till pass. Under åren 1992 till 2003 gjorde jag som projektledare mer än 120 resor till Baltikum. I princip tillbringades var tredje vecka där. Vi – normalt 10 -15 konsulter från ÅF - konverterade mer än 60 pannanläggningar från högsvavlig tjockolja till biobränsle.

Ofta byggde projekten på att befintliga pannor konverterades till biobränsle. En möjlighet som starkt betvivlades av många potentater, inte minst av professorer av olika kulörer. Vår kunskap om allt från pannkonstruktioner till anläggningsteknik och eldning sattes på prov men med förenade krafter från alla inblandade svenska intressenter blev resultat gott.

Satta på pränt av Yngve Lundberg (1939) efter styvt 50 år i energibranschen.

1959 -1969 VEÅ Ångpannor, Sävsjö,
1969 - 2003 AB Ångpanneföreningen, Malmö.
Mångårigt styrelsearbete i koncernstyrelsen för börsnoterade AB ÅF,
Teknikbrotstiftelsen i Lund,
Bioenergigruppen i Växjö AB,
Miljöteknik Öresund, Malmö
Krafttringen Produktion AB Lund 2006-2011
och ordf för SIF SYD/Malmö 1986-1996.

AXPLOCK FRÅN TIDNINGSAARKIVET

Nu har vi kommit fram till 1957 i våra tidningslägg med Smålands Dagblad med Sävsjö Nyheter. Lösnummerpriset är fortfarande 30 öre.

På förstasidorna läser vi att det blir en lösning på Suezkrisen och man får köra bil på söndagarna. Kung Haakon VII av Norge avlider. Folkomröstning i pensionsfrågan sker och på hösten sprider sej "Asiaten" bland befolkningen. Årets nobelpris i litteratur går till Albert Camus.

Här kommer en del av vad som kunde läsas i tidningen för 60 år sedan.

Torsdagen 3 januari

Sävsjöpolisen redovisar kraftig fylleristöknig

Sävsjöpolisens bokslut för 1956 blev klart i går kväll och av den uppgjorda statistiken framgår att fylleristernas antal ökade avsevärt under året. Femtio fyllerister, därav två på enskild plats, fick omhändertas av polisen mot 21, 1955 och 1954 var fyllosiffran i staden nere i 9.

Vid årsskiftet var 77 utländska medborgare bosatta i Sävsjö mot 73 året före, och av dessa är 32 arbetsanställda.

Lördagen 5 januari

Ur "Blick på sta'n" sign. Bros.

Det lyktbehängda trädet i Sävsjö är det den här julen något alldeles speciellt med. När det var dags för granuppsättning råkade nämligen fällningsmanskapet gå bort sig i den villande skogen och följden blev att en privat skogsägare i staden fick släppa till den välvuxna plantan.

På sanatoriet har en förskingring som bekant uppdagats och sådana saker är alltid obehagliga eftersom det är sjuka människor det rör sig om. Men låt oss inte mer syssla med det. Varför inte berätta en annan nyhet från sanatoriet. Vaktmästare Karl Gustavsson ringde och berättade att han i storskogen runt sjukvårdsinrättningen sett flyttfågeln bofinken. Om Gustavssons fågelkännedom vet vi inte mycket, men eftersom han är en betrodd man (i stadsfullmäktige mm) tar vi honom på orden och låter meddelandet gå vidare.

Till sist att vännen Lero på Allehanda som fr.o.m. årsskiftet gett sig pennfäktarjobbet i våld med hull och hår. Tillsammans med Svero på Bygden och E.P-son på Folkbladet är det nästan moget för bildande av en visserligen liten men dock journalistklubb i sta'n.

David Holm blir t.f. distriktsöverlärare

Sävsjö skolstyrelse höll på fredagen extra sammanträde. Ordföranden höll parentation över avlidne distriktsöverläraren Georg Lundberg och erinrade om hans långa och trofasta gärning i skolans tjänst Den bortgångnes minne hedrades med en tyst minut. Till t.f. distriktsöverlärare under vårterminen utsågs enhälligt folkskollärare David Holm och denne erhöi i uppdrag att ordna med lärare i de klasser som berörs av det inträffade.

Fredagen 11 januari

Orienteraren Nore Wallersjö blev årets Sävsjö-idrottsman

Orienteraren Nore Wallersjö har korats till 1956 års bästa idrottsman i Sävsjö och han blev därmed den andre som tilldelades den av idrottsalliansen i Sävsjö instiftade Sävsjö-pokalen. I juryns motivering heter det, att "Nore Wallersjö tilldelats pokalen i första hand för sin andraplacing i den krävande natorienteringen Bauerbragden samt i övrigt för framskjutande placeringar i andra tävlingar". Inom IFK har han under flera år varit den främste orienteraren.

Måndagen 14 januari

En televisonsantenn

pryder sedan någon dag Milton Gustafssons fastighet vid Storgatan i Sävsjö. Det är den första i sitt slag i staden men torde väl så småningom efterföljas av flera, om mottagningsmöjligheterna visar sig gynnsamma.

Fredagen 18 januari

78 i Sävsjö fick hemvårdarinnehjälp

Sävsjö stads hemhjälpnsämnd hade igår sitt första sammanträde. Till ordförande för 1957 valdes

fröken Wera Kristofersson och till vice ordförande fru Stina-Lisa Pripp. Av den föreliggande årsredogörelsen framkom att verksamheten under året bedrivits med två hemvårdarinnor och sju hemsamariter. Det gångna årets verksamhet kännetecknas av att hjälpbehovet varit mindre omfattande än tidigare år. Att så är fallet beror till stor del på att det ej förekommit några förkylningsepidemier och att det allmänna hälsotillståndet varit bättre än tidigare.

Torsdagen 24 januari

Ur "Blick på sta'n sign. Bros

Den mest uppseende händelsen denna vecka i Sävsjö är SJ-stoppet för gångtrafiken vid järnvägsövergången och nu går åtskilliga stadsbor och suckar och tänker på hur bra och bekvämt det var med "tvärandet" över spåren. Och den nye stinsen på sin knappt årslånga vistelse i sta'n hunnit dokumentera sig som en handlingskraftig och orädd karl, får förmodligen finna sig i att en och annan urinvänare ger honom ett lömskt ögonkast under lugg. Men det kan han ta med lugn. Avspärningen är all right, ty det är alldeles klart att det måste inge SJ-manskapet en känsla av osäkerhet att ha en massa folk rantande omkring kors och tvärs på bangårdsområdet, många gånger till synes utan förmåga att ta vara på sig själva. Det är varken mer eller mindre än ett under att inga allvarliga olyckshändelser inträffat under alla dessa år som strövandet över spåren varit tillåtet.

Torsden 31 januari

Driftig sävsjöingenjör åter startklar i elbranschen – CA-verken blir namnet.

En ny stilren fabriksbyggnad i rött fasadtegel har vuxit upp på industriområdet på Stockarydsvägen och inom kort börjar den att fylla sin uppgift i produktionens tjänst. Det är ingenjör Ingvar Carlegren – tidigare innehavare av Elme, Elektromekansik verkstad, sedermera försåld till Asea – som är mannen bakom verket, och även med sin senaste skapelse kommer ingenjören att ägna sig åt tillverkning av elektromekaniska detaljer med huvudvikt på specialtransformatorer.

Onsdagen 6 februari

Överlärarens hönshus blev centralbibliotek

Sävsjö skoldistrikts nya centralbibliotek öppnades igår och bibliotekarien tillsynslärare Sven Adolfs-son kunde glädja sig åt storrusning av läshungliga elever den första lånetimmen. Inte mindre än 79 låntagare infann sig och plockade med sig 143 böcker. Biblioteket är inrymt i en renoverad uthusbyggnad på Gamla skolans gård vid Storgatan. Som en liten parentes kan nämnas att byggnaden en gång i tiden tjänstgjorde som hönshus åt förre överläraren Per Schultz och har också fyllt funktion som vedbod och systuga.

Klart för rivning av hotellannexet

Fastighetsnämnden hade föreslagit att det s.k. hotellannexet skulle rivras snarast. Drätselkammaren beslutade i enlighet med förslaget och beslutade vidare att anbud skulle infordras på rivning och bortforsling av byggnaden. Stadsfullmäktiges beslut om rivning föreligger redan, varför det nu fattade beslutet endast avsåg tidpunkten. DK beslutade att anställa ett extra skrivbiträde under en tid av ca 4 månader. Skrivbiträdet Siv Hagbring erhöll ordinarie anställning från den 1 dec. 1956.

Torsdagen 7 februari

Sävsjö äldsta död

Sävsjö församlings äldsta medlem fru Anna Rochester avled på onsdagen på Sävsjö ålderdomshem i en ålder av 91 år. Den bortgångna härstammade från den gamla goda stammen och säkerligen har ingen av Sävsjös nu levande invånare vistats så länge i staden som hon. Hon var född i Nävelsjö men redan medan hon låg i vaggan kom hon till Sävsjö. Hennes föräldrar var torpare hos häradsskrivare Gyllenkrook på Uppåkra. Vid 14 års ålder fick hon ge sig ut för att på egen hand tjäna sitt levebröd. Ett år var hon anställd hos gamla madam Sävbom. År 1891 ingick hon äktenskap. Makten var garvare och dog för ett 30-tal år sedan. Två gånger har den avlidna varit med om att hennes hem skövlats av eldsvåda. Hon efterlämnar minnet av en arbetsam och redbar person med en god portion humor. Sörjes av barn, barnbarn och barnbarnsbarn.

Lördagen 16 februari

Ur "Blick på sta'n sign. Bros

Det gällde vägsammanträdet i N. Ljunga i fredags förra veckan från vilket vi refererade att grosshandlaren tillhörde den s.k oppositionen d.v.s. några herrar från staden, som infann sig till sammanträdet i akt och mening att överbevisa vägförvaltningens sakkunniga om att en centralviadukt i staden vore den enda riktiga lösningen. Ringius befann sig i sällskap med de oppositionella – därav vår slutsats att han var deras meningsfrände – men nu ville han bara tala om att centralviaduktfrälst det var han minsann inte. Det angenäma telefonsamtalet med den vitale åldermannen underströk vår tidigare uppfattning att han är en vis man och följaktligen yttrade han sig ej heller i denna kufiska debatt.

Måndagen 18 februari

Åke Ek

På lördagen spreds ett förstärkningsbringande dödsbud i Sävsjö, förmälade att köpman Åke Ek avlidit i en ålder av 46 år. Ek var ute på en affärsresa i Västergötland och tog på torsdagskvällen in på ett hotell i Lerum. Då Ek inte sågs under hela fredagen började hotellpersonalen ana att inte allt stod rätt till och på lördagsmorgonen beredde man sig tillträde till rummet, där Ek återfanns död i sin säng, troligen drabbad av hjärtslag.

1945 kom Ek till Sävsjö i samband med övertagandet av A.E. Johanssons speceriaffär vid Lundbergs plan. Ek var en impulsiv, gladlynt och varmhjärtad människa, energisk som få. Han sörjes närmast av makan Dagny, sonen Torbjörn som f.n. studerar i Amerika och döttrarna Anna-Lena sjuksköterskelev i Västerås och Barbro studerande i Jönköping.

Torsdagen 28 februari

Flyktingfamilj med småbarn fick hem och skola av sävsjöborna.

Det var ingen stor mottagningskommitté som stod och väntade bland dalande snöflingor på Sävsjö station på onsdagsförmiddagen, Men de tre doktorinnan Stina-Lisa Pripp, redaktör Erik Petersson och assistent Bengt Lindvall – representerade värmen och hjärtegodheten hos många hundra

sävsjöbor som under de senaste dagarna samlat ihop till ett hem åt den jugoslaviska flyktingfamiljen Nikolaus Romanenko. Erik Petersson hälsade välkommen till den första flyktingfamiljen som sävsjöborna fått sig anförtrödd och så stuvade man in sig i en taxi för färd ut till Norra Ljunga skola där en trivsamt tvårumslägenhet upplåtits åt familjen. Familjen Romanenko kom för cirka tre månader sedan till ett flyktingläger i Osby från Österrike, där de bott i ett barackläger i tio år. Nikolaus är murare till yrket och tänker nu försörja sig och sin familj som sådan i Sävsjö.

50 bostadslägenheter tillkom i Sävsjö 1956

De största byggnaderna som under 1956 blev färdiga är hyreshuset på 16 lägenheter i kv. Mörten vid Lillgatan och Centrumhuset vid Kopparlagaregatan med 8 lägenheter och 5 affärslokaler.

Onsdagen 6 mars

Gammal linbastu rustas upp av kulturella Hjärtlandabor

Den gamla linbastun invid landsvägen vid Hjärtnässjön i Hjärtlunda är på väg att bli ett kulturellt minnesmärke. Krafter är nämligen i verksamhet för att få den gamla bastun upprustad och hjärtlandaborna – som numera är sävsjöbor – har visat sig vara mycket intresserade av att bevara något, som påminner om det som förr var en viktig näring för deras förfäder. Detta omtalar den kände hembygdsforskaren Fabian Andersson. Sävsjö fornminnes- och hembygdsförening har också engagerat sig i företaget. Men det är hjärtlandaborna själva som glädjande nog mest går in för uppgiften. Markägaren Villard Orth har ställt ett område mellan landsvägen och sjön till förfogande och samtliga skogsägare tillhandahåller kostnadsfritt stockar utkörda till väg.

Måndagen 8 april

En bukett blåsippor

föräddes sävsjöredaktionen på söndagen av 14-åriga Arnold Claesson, Storgatan 1. Arnold hade plockat de fullt utslagna blommorna vid pappas sommarstuga vid Vallsjön, där solen lockat

fram sippor i hundratals och han var inte sen att dela med sig av vårglädjen.

Tisdagen 30 april

Kärleksberget nu till heders igen

En gammal tradition återupplivas vid årets vårfirande i Sävsjö, nämligen valborgsmässoelden på Kärleksberget ovanför Eksjöhovgårdssjön. Ansvariga för arrangemanget är kyrkliga flickringen IOGT:s ungdomsloge, SGU och KFUM och talet till våren hålls av kyrkoadjunkt Sven Dan Almqvist. På Högagårde tänds som vanligt missionsförsamlingens ungdomar sitt majbål. Där bjuder församlingens manskör förstärkt med röster från bl.a. Vallsjö kyrkokör på sång. Kapten Sune Eriksson från Frälsningsarmén talar och agerar fackelbärare och eldväktare.

Kvar i sängen ligger inte medlemmarna i Sävsjö musikkår på 1:a-majmorgonen, utan stadsborna kan räkna med att musikanterna gör sin obligatoriska promenad i ottan tutande marscher och vårlåtar.

Måndagen 6 maj

till aktiebolagsregistret

har anmälts bildandet i Sävsjö av Sävsjö Guldsmeds AB. Bolaget ska idka tillverkning av och handel med guld- och silvervaror och driva därmed förenlig verksamhet. Styrelsen utgörs av Karl. H. A. Arnesson och Åke J. Wiktorsson med fruarna Gunhild. S. A. Arnesson och Mairy A.A Wiktorsson såsom suppleanter, alla i Sävsjö

Torsdagen 9 maj

Från allmänheten, planlöst

Varför får inte skolpojarna längre vara på lekplanen vid Östra skolan och sparka fotboll på eftermiddagarna? Detta var den enda plats i staden, där de kunde hållas utan risk för andra och sig själva i trafiken. Nu har de förbjudits att vara där, och i stället är sådana platser som t.ex. Hundparken full av barn som försöker att göra det bästa av situationen. Men det förstår t.o.m., en kvinna, som aldrig sett en fotbollsmatch i hela sitt liv, att det inte är så lätt att sparka boll där det står en massa träd i vägen. Var skall pojkstackarna egentligen hålla till? Det är många mödrar och fäder som

frågar detsamma som jag. Kunde inte borgmästare Palmér, som är en karl med befogenheter att styra och ställa tala reson med skolstyrelsen eller lärare eller vad det nu är för ena figurer, som har för sig att skolplaner inte är till för skolbarnen. Sign. Upprörd mor

Fredagen 10 maj

Västra skolan

i Sävsjö placerade sig på 11:e plats i sin klass i hela landet omspannande skoltävlingen i gymnastik, arrangerad av Svenska gymnastikförbundet. Sävsjöskolan deltog i klass II som gällde skolor med upp till 100 elever,

Måndagen 13 maj

Sävsjölottornas

senaste arbetsafton hölls på Sävsjö mjölkbar där samkväm var anordnat. Härvid blev doktorinnan Cecilia Edén, som med sin familj inom den närmaste tiden avflyttar från staden, tackad av kretsordföranden Vera Kristoffersson, som i samband härmed överlämnade en värdefull minnesgåva. Fröken Ulla Asklund deklamerade och vidare visades en film från landstormens och lottornas arbete i Sävsjö under 1930-talet.

Tisdagen 14 maj

Soptömnigen

Det är påfrestande att vara fastighetsägare i Sävsjö sedan den nya hälsovårdsstadgan med åtföljande sophämtningssystem trädde i funktion. Särskilt för oss som bor ute i Nyhem förefaller det otroligt dumt att en fastighetsägare, som bor 300 meter från avstjälpningsplatsen och alltså lätt och bekvämt själv kan forsla sitt avfall dit, måste betala för en renhållning, som aldrig utföres av den anledningen att den aldrig behöver utföras. Så sker emellertid och vi fastighetsägare som bor i Nyhem är lindrigt sagt upprörda. På 14 dagar blir det på varje fastighet inte mer att tömma än vad som ryms i en ordinär ansjovisburk. Är detta riktigt och rätt mot skattebetalare, som av stat och kommun pressas till det yttersta av sin ekonomiska förmåga, att tvingas underordna sig ett system som så fullkomligt brister i logik och sunt förnuft. Nej, bästa hrr styresmän, staden behöver

pengar till annat ändamål. Här ett gott råd : Sälj sopbilen, låt den gå på sin sista resa till avstjälplingsplatsen, ta med sig samtliga exemplar av hälsovårdsstadgan, ty på skräphögen hör den hemma. Sign. Nyhemsbo

Fredagen den 16 maj

Ur ”Blick på sta’n sign. Bros

På söndag håller länets brandkårsförbund sitt årsmöte i Sävsjö och då får man hoppas att fastighetsägarna inte är argare på renhållning och myndigheter än att de hissar flaggorna, ty självaste landshövdingen har aviserat att han kommer att närvara. Alldeles klart är det inte med länschefens besök, men från initierat håll garanterar man ”95-procentig säkerhet”. Nå, hur det än blir med den saken så kommer i alla fall sävsjöborna att bjudas på en liten attraktion i form av en uppvisning av Sävsjö brandkår, som kommer att ta sig an en fingerad eldsvåda i det större av Lomellshusen. I uppvisningen kommer även polisen och Röda korset att medverka. Men för all del snälla brandsoldater, var försiktiga med värmen. Det skulle ju vara förfärligt om leken bleve allvar och det ginge så olyckligt att det monumentala byggnadsverket brunne ned till grunden.

Fredagen 17 maj

Hembygdsparken

Det är si och så med ordningen i Hembygdsparken, denna plats som väl skall gälla som en liten oas för sävsjöborna i materialismens tidevarv. Gick förbi härom söndagen och fann att en massa barn sprang ut och in i de gamla bodarna, klättrande och hoppande på taken, vars tillstånd inte är precis sådant att de tål vilka påfrestningar som helst . Detta är inte någon enstaka företeelse utan så har det varit under flera år. Skulle inte de ansvariga inom hembygdsföreningen kunna undersöka förhållandena och kanske finna på ett sätt att hålla barnen därifrån? Sign. Pensionär på Öster.

Lördagen 15 maj

Calle Ek ger upp ”Kampen”

I 55 års tid har åkare Carl Ek i Sävsjö haft körslor med häst och vagn till sin födkrok Han började

tygla faderns åkarkamp redan som 13-åring. Vid 18 år blev han sin egen och nu är han 73. Calle Ek och hans trogna dragare har alltså i sex decennier varit ett lika pålitligt inslag i samhällsbilden som ett hedervärt transportmedel, speciellt anlitat av de båda företagen Sävsjö Bleckvarufabrik och AB Gren & Andersson. Otaliga är de turer som den humorfriske åkaren gjort mellan bleckfabrikerna och godsmagasinet med grunkor av alla de slag under mer än 30 år. Innan han blev stadigt knuten till denna verksamhet var han bl.a. med om att köra ut rören till den första kloakledningen i Sävsjö. På senare år har Ek och hästen Pelle (10 år) fått stängas med den ständigt växande motortrafiken på stadens gator. Sedan Bleckvarufabriken fått sin lastbil är det inte lönt att slåss mot motorismen anser hedersmannen Ek. Då är det slut med kampen i dubbel bemärkelse .

Måndagen 27 maj

Realexamen i Sävsjö

En nyhet för året var att den sedvanliga familjfesten efteråt på Sturesalen var slopad. Eleverna hade ställts inför valet av en kopp kaffe på Stadt eller ett gruppfoto av hela kullen och där segrade fotot så klart. Sävsjö stad bjuder på bilden. De nyutexaminerade: Karl-Johan Bloom, Tommy Karlsson, Bodafors, Jöran Eriksson, Rune Johansson, Hjälmseryd, Björn Jonsson, Bodafors, Bertil Karlsson, Roland Karlsson, Vrigstad, Christer Nilsson, Jan Samuelsson, Åke Werdenfels, Ingemar Wigelius, Karin Axelsson, Vrigstad, Birgit Bloom, Ewa Carlsson, Vrigstad, Ing-Britt Claesson, Birgitta Edén, Anita Johansson, Hultsjö, Christina Edén, Gerd Johansson, Hjälmseryd, Gun Isaksson, Margareta Karlsson, Hultsjö, Rose.Marie Kilmo, Bodafors, Ulla Linderöth, Gun Lindquist, Mullsjö, Bodil Mejenquist, Aino Minkinen, Maria Rambrandt, Anita Svensson, Hultagård, Eivor Åkesson, Bodafors, Maj Lindegren, Vrigstad.

Onsdagen 29 maj

Avgående sjukhuschefen hyllad av sin personal

Ingen plats för dystra tongångar var det motto huvudpersonen själv satt för den avskedsfest som i går kväll hölls i sjukhuspersonalens samlings-

sal för doktor P.B Edén och hans familj. Hela personalen vid sjukhusinrättningarna samt representanter för sjukstugedirektionen – sammanlagt ett 50-tal personer- var närvarande. Ett stänk av vemod fanns med i bilden, och konstigt hade det väl varit annars, sista gången som den charmige och avhållne sjukstugechefen stod mitt ibland sina goda och trogna medarbetare. Redan idag lämnar doktorinnan och de tre döttrarna Sävsjö och far till Kalmar och på fredag följer familjens överhuvud efter.. På lördag tillträder han sin nya befattning och på söndag morgon flyger han som representant för Kalmar stad till Stockholm, Kalmar är att lyckönska och vi i Sävsjö säger Farväl och lycka till.

Torsdagen 6 juni

Sanatoriet firat med musik och historik

Onsdagen har utsetts till jubileumsdag för nu femtio år gamla Sävsjö sanatorium, och vardagsrutinen bröts kl 15 vid sjukvårdsinrättningen av I 12:s musikkår som ställde upp i den vackra parkgrönskan framför huvudbyggnaden och konsert-erade i precis 1 timme. På kvällen var sammanlagt ett hundratal personer inbjudna till kaffesamkväm på sanatoriet. För närvarande har sanatoriet ett 70-tal patienter (en vårdavdelning är inte belagd) och 53 anställda nämligen 2 läkare, åtta sjuksköterskor, arbetsterapeuter o dyl., 41 biträdes- och ekonomi-personal., en syssloman och ett kanslibirtråde.

Måndagen 17 juni

Lotteriguld

Vid lördagens dragning i penninglotteriet hamnade en vinst på 20.000 kronor i Sävsjö såld av Cigarrmagasinet och en vinst på 10.000 kr hos firma Karl Andersson i Skepperstad. De lyckliga vinnarna av den större vinsten är ett bolag på 6 sävsjödamer, fru Greta Klein, fru Alma Åström, fröken Rut Linderos, fröken Lina Danielsson, fru Adina Gustavsson, numera bosatt i Rosenfors och fru Sonja Karlsson, bosatt i Upplands-Väsby. Sune Hellerstedt, Skepperstad är namnet på den yngling som köpt vinstlotten hos Karl Andersson i Skepperstad. Han var dock inte ensam utan får dela ”kovan” med två kvinnliga kamrater, fröknarna Birgitta Sköld och Siv Karlsson i Sävsjö.

Onsdagen 19 juni

VEÅ från lågtryck till högtryck

”Var ska det råda trivsel på arbetsplatsen om inte här!”. Det är den första reaktionen man gör då man stiger in i AB Vatten & Ångas nyinredda kontorslokaler i den av den expanderade sävsjöfirman nyligen förvärvade f.d. Skofabriksbyggnaden på Torslundsgatan. Hela nedre botten – ca 250 kvm. golvyta disponeras nu av VEÅ:s hjärntrust och här har man inrett ett industrikontor, som står på toppen av modernitet, såväl vad teknisk utrustning som inredning beträffar.

Fredagen den 21 juni

Ur ”Blick på sta’n sign. Bros

Midsommaren är här och i Sävsjö kommer helg-aftonen att firas efter vedertaget mönster med festtåg från Lundbergs plan till Hembygdsparken.

All heder åt stadens hembygdsförening som står för dagens trevliga arrangemang, men det är onekligen med ett visst vemod man tänker tillbaka på flydda tider, då midsommarhelgen inte bara firades med folkdans och lek. Nej, vi syftar på Midsommarspelen på Sturevallen, då idrottsklubbarna i Sävsjö slog sig ihop och gjorde den extra högsommarhelgen till en traditionell idrottsfest, som drog storpublik till Vallen, där dåtidens nationella friidrottselit kunde beskådas på nära håll. På den tiden höll sig Sävsjö med ett knippe idrottsmän av utmärkt klass- en av dem Viking Strömquist, hänger förresten än med i leken så smått.

Tisdagen 9 juli

Start i Sävsjö simskola

Intresset för simskolan i Sävsjö, som började igår i Vallsjöbaden med upprop och gruppindelning, visade sig vara glädjande stort och inte mindre än 143 elever hade anmält sig för undervisning – 80 nybörjare och 45 provtagare. Alla tycktes vara ense om att det skulle bli kul att gå i simskolan tre veckor framåt fast de båda lärarinnorna Gunnel Sjöstedt och Ingrid Rydberg nog får göra skäl för timlönen när de ska försöka lägga band på ysterheten hos adepterna.

Måndagen 15 juli

Belönad räddare

I samband med söndagens högmässa i Vallsjö kyrka fick stationsinspektör Erik Holm Sävsjö motta den silverpokal som Carnegie-stiftelsen tilldelat honom för visat hjältemod vid räddande av annans liv. Stationsinspektör Holm räddade som bekant den 18 januari i år en kvinna från att bli överkörd av ett ingående snälltåg på Sävsjö järnvägsstation. Prosten Harald Blomstrand överlämnade pokalen och höll i samband härmed ett varmhjärtat tal till mottagaren.

Torsdagen 18 juli

”Vår lilla stad”

heter, som tidigare i korthet omnämnts, en lokalbetonad revy som på lördag framföres i Sävsjö Folkets park av Sävsjöbygdens SLU-avdelnings amatörer. Epitetet ”Vår lilla stad” har tidigare använts i revysammanhang inom SLU men det är fråga om ett helt nytt program. Medverkande är Gun-Britt Wetterholm, Gunilla Holm, Margareta Holm, Sven-Erik Jonsson, Percy Bjenning m.fl. För pianoackompanjemanget svarar Jen Dareberg, Förköpsbiljetter säljs på Cigarmagasinet.

Lördagen 27 juli

Höet regnskadat i Sävsjö-trakten

Året höskörd i Sävsjö-trakten tycks vara relativt fin även om den sista tidens regn naturligtvis har förorsakat en del skada. . Det är den sammanfattning man kan göra av den enkät vi gjort hos några av traktens lantbrukare, Harald Hultin i Knävelsby ansåg skörden fin och riklig men tillade att kvalitén blivit lidande på det myckna regnandet för någon vecka sedan, då piskregnet slog igenom hässjor och krakar.

Från stadens södra utkanter rapporterar Gunnar Rydén i Hjärtlanda att han hade mycket obehag av en häftig skur på tisdagen. Kvalitén ansåg han relativt god och tillade att höst- och vårsäden ser fin ut.

Onsdagen 31 juli

Ur ”Blick på sta’n sign. Bros.

Det är ganska intressant att se att DK plötsligt får upp ögonen för att det kan finnas förståndigt folk

utanför kommunalpolitikernas skrå. Vi tänker på det reuterswärdiska förslaget till torgprydnad, som först överlämnats till hobbyföreningen för yttrande och nu senast till föreningen Sävsjöpojkar-na. Båda dessa föreningar har förklarat sig villiga att satsa pengar för ändamålet.

Byggmästaren, storskytten och friluftsentusiasten Harry Rambrandt tittade som hastigast in på redaktionen häromdan och kastade fram sitt förslag om bildande av en Fjällvandrarnas klubb i Sävsjö. Själv är husbyggaren nyligen hemkommen från en fjällsemester som går utanpå allt annat som han hittills upplevt i den vägen. Alldeles ensam , med en trettio kilos packning på ryggen, har han i fjorton dagar vandrat i Abiskofjällen, livnärt sig på vakumtorkad fisk som han egenhändigt dragit upp i fjällsjöarna. Han såg ut att vara i god kondition, så bäva, Lions, inför den 25 augusti.

Lördagen 3 augusti

Flitiga händer i hembygdsparken

Den 17-årige hembygdsforskaren Åke Werdenfels har nu jobbat i fem veckor i stadens hembygdspark med att ställa gamla saker till rätta och sätta de olika byggnaderna i mer presentabelt skick. De senaste veckorna har arbetsstyrkan ökat högst väsentligt. Artikeln i denna tidning härförleden om Åkes och Franzéns nitiska arbete med sorteringen av de många kulturminnena, som tidigare endast legat och skräpat i bodarna, gjorde tydligen susen , och nu har upprustningen av byggnaderna såväl interiör- som exteriörmässigt avancerat framåt med jättekliv. Tillbyggnaden av Ljungaboden är klar och i denna är det meningen att större hembygdsföremål t.ex. en skvaltkvarn, diverse åkerbruksredskap, en vagn etc. skall placeras. Muntarpsboden har fått taket omtäckt dels med eternit och dels med torv, som villiga hembygdsintresserade sävsjöbor egenhändigt skurit i en mosse på Djurgården .Finsorteringen av de många föremålen är också i det närmaste färdigt och likaså skomakarverkstaden i fornminnesstugans övervåning. Den förste september tänker hembygdsföreningen ordna med en festlighet i parken, och då blir det tillfälle för sävsjöborna att studera den ansenliga samlingen av värdefulla kulturminnen från orten.

Onsdagen 7 augusti

Dödsfall

På tisdagsmorgonen avled i sitt hem f.d. köpman Herman Carlsson i en ålder av 65 år. Den avlidne var född i Sävsjö och son till framlidne handlanden J.A. Carlsson. Efter slutad skolgång kom den nu bortgångne in på affärsbanan och erhöll anställning hos sin morbror handlanden Emil Åhlander, Sävsjö, varefter han praktiserade på olika platser bl.a. Vrigstad och Malmbäck. Efter några år kom Herman Carlsson tillbaka till Sävsjö och Emil Åhlander och vid den senares frånfälle övertog han affärsrörelsen, vilken han innehått, tills han för några dagar sedan på grund av sjukdom överlät densamma. Den bortgångne ägnade hela sin kraft och allt sitt intresse åt sin affär men fick också tid över att deltaga i arbetet med köpmannaföreningen och föreningen Sävsjöpojkar. Han efterlämnar minnet av en försynt, stilla person och sörjes närmast av maka och fyra syskon.

Fredagen 9 augusti

9 kr per tjog

fick man betala för kräftorna i Sävsjö fiskaffär på torsdagen.

Tisdagen 20 augusti

Milton- och Knävelsby i mål då SF-Lions drabbas samman

Förberedelserna för en idrottshändelse av märkligt slag, fotbollsmatchen mellan lag från stadsfullmäktige i Sävsjö och utmanarna Lions Club har nu hunnit så långt att laguppställningarna är klara. Den elva som stadskamrer Hultberg satt ihop för att försvara stadens ära är verkligen ”pojkar” som är vana att ha ett ord med i laget, eller vad sägs om följande uppställning från mål till vänsterytter: Harald Hultin, Eric Carlström, Agne Svensson, Martin Kling, Vilhelm Andersson, Edvin Svensson, Nils Andersson, Harry Rambrandt, Ragnar Gustavsson, Alf Mill, Karl Gustafsson – Lagledare David Holm

Många burar har Hultin vittjat på sista tiden men på söndag har han inget emot att buren blir tom och bakom ett sådant backpar borde han kunna känna sig lugn. Att motståndskedjan inte blommar upp och skjuter skott ska väl Ville Andersson

med sina halvbor klara. I kedjan hittar man folk som verkligen kan skjuta en femetta och snickrar högersidan inte till några mål så vet vänstersidan hur man reparerar den saken. Men om fullmäktige tror på en promenadseger så har de inte sett laget från Lions Club. Milton Gustafsson, Arthur Bloom, Georg Gilmert, Ingvar Svanberg, Per Nilvander, Erik Sundberg, Karl Westerberg, Nils Fors, Gustaf Parner, Harald Denke, Gösta Rydberg Lagledare Yngve Björkman.

Som domare har arrangörerna lyckats få en verklig kapacitet rektor Harry Fröjd. Han har visserligen aldrig varit i tillfälle att se en fotbollsmatch, men har vid prov visat sig kunna blåsa fullt hörbart i visselpipan, varför det bör gå bra.

Onsdagen 28 augusti

Klockstapeln vid N. Ljunga kyrka invigd

Kyrkan har tidigare förfogat över en klockstapel men den revs vid sekelskiftet på grund av det dåliga skick den befann sig i. Klockorna plockades därvid över till kyrktornet, vilket fick höjas för att klockorna skulle få plats. Det har emellertid senare visat sig att tornkroppen inte stoppat för de påfrestningar klockringningen innebar, utan vägarna började spricka. Då sprickorna med tiden började utgöra en fara för tornet beslöt man sig för att bygga en klockstapel samtidigt som man sänkte tornet till sin ursprungliga höjd.

Tisdagen 3 september

Affärsjubileum

Lönns i Sävsjö har dagarna firat 10-årsjubileum. Det var nämligen i september 1947 som fruarna Maj Andersson och Ulla Glennmar övertog den rörelsen som fru Lisa Lönn startat ett tiotal år tidigare.. Fru Lönn kom från Karlshamn. Under de nuvarande innehavarnas ledning har affären, som omfattar dam- och flickkonfektion samt sömnadsrörelse utvecklats i rask takt och står välrustad inför hösten till sävsjödamerans tjänst.

Lördagen 7 september

Vid farmaceutiska institutets

apotekarlinje har till elev antagits bl.a. Christina Norin, Sävsjö och på receptarielinjen Gun-Viv Engdahl, Sävsjö.

Måndagen 30 september

Fru Agnes Andersson

Kråkefors, Sävsjö avled på lördagskvällen 81 år gammal. Den bortgångna var född på Djurstorps gård i Hjortsberga församling i Blekinge. där fadern var kvarn- och sågverksägare. Hon vistades i hemmet tills hon vid 21 års ålder ingick äktenskap och bosatte sig i Nätraby.

För drygt 50 år sedan inflyttade makarna till Kråkefors där fru Andersson sedan vistats. Makarna arrenderade där gården, sågverket och kvarnen i 11 år innan de inköpte det hela 1917 och byggde traktens första valskvarn.

De köpte till mark odlade och stenröjde och fick fram ett mycket bra hemman. År 1917 byggdes även ett nytt rymligt bostadshus och senare en ordentlig tegelladugård. Den bortgångna tillhörde den grupp människor som verkligen kan sägas ha utträttat något i livet. Hon fostrade 18 barn av vilka 13 är i livet och oftast ensam stod hon vid sin makes sida med den stora barnaskaran. Maken dog 1935. Fru Andersson skötte hushållet, deltog i utarbetet och hade praktiskt taget ensam ansvaret för ladugårdsarbetet. Som erkänsla för vardags slit och uppoffring fick hon i december 1954 ut landshövding Olle Ekbloms hand motta hushållningssällskapets diplom. Det livsverk hon utförde i det tysta är också värt all beundran. In i sin ålders höst var hon verksam i hemmet och spred trevnad och glädje omkring sig. Närmast sörjande är åtta döttrar och fem söner jämte deras familjer.

Tisdagen 1 oktober

Inget starköl på "Skeppet"

Drätselkammaren hade på måndagen sammanträde.

Källarmästare Tore Stomberg hade hos länsstyrelsen ansökt om att få servera starköl i "Skeppet".

Nykterhetsnämnden hade avstyrkt och detsamma gjorde DK

DK tillstyrkte att Sävsjö hembageri får ha öppet för försäljning söndagar kl 13-16.

Fredagen 4 oktober

Sävsjö-flicka blev svensk karnevalsdrottning

Sitt unga livs gladaste överraskning fick sävsjö-

flickan Ingal-Lill Thulin på torsdagmiddagen, då hon fick veta att hon korats till karnevalsdrottning 1957. Den 18-åriga flickan fick beskedet på sin arbetsplats AB Luxorradio genom denna tidnings sävsjöredaktion som i sin tur strax informerats av rikskarnevalbasen "Myggan" Ericsson i Nässjö. 16 "prinsar" och "prinsessor" från årets karnevalsturné hade av en särskild jury utsetts och hoplotats inför den slutliga omröstningen i Aftonbladet. På torsdagmorgonen var röstsammanräkningen klar och med bred marginal – halva röstantalet – tog paret Inga-Lill Thulin, Sävsjö och Bo Andersson, Ludvika hem första priset, en tolv dagars resa till karnevalen i Nizza i februari 1958. Det unga svenskpåret kommer då att bli det berömda karnevalstågets speciella hedersgster.

Onsdagen 16 oktober

"Sputnik" över Sävsjö i ottan

Igår infann sig Thor Pettersson med ordentligt avfattad skriftlig rapport om hur det gick till när han på tisdagsmorgonen såg "ryssmånen". Nämnas kan att satelliten sågs vid samma tidpunkt som den Petterson uppger av två andra sävsjöbor, SJ-männen Einar Söderström och Börje Carlson, vilka var och en på sitt håll kunde konstatera att "Sputnik" utan att förtröttas fortsätter sin krets-gång kring jordklotet.

Torsdagen den 17 oktober

Ur "Blick på sta'n sign. Bros.

Drätselkammaren i Sävsjö med vidhängande kommunalborgmästare och stadskamrer vankade på måndagsmiddagen omkring bland kvarlevorna vid den gamla Stureborgen i Eksjöhovgårdssjön, en smula förstrött lyssnande hurusom riksantikvariens ombud Gunnar Engdahl under utvecklande av all sin vältalighet försökte få stadens makthavande myndighet att inse, att ett litet anslag vore på sin plats för att avhjälpa diverse bris-tfälligheter i murverket. Det var gudomligt vackert nere på den lilla ön den dagen. Det sprakade av soligt höstgult i vegetationen, glittrade av solstänk och det stod en air av mystik över skuggspelet inom de vittrade väggarna. Men varken Gustavsson, Andersson, Persson, eller Svensson var i den sinnesstämningen att de på rätt sätt kunde njuta

av det deras ögon såg. De tänkte på budgeten för nästa år och på framtiden som tedde sig grå och dystert. Och man förstår dem: Det låg liksom något symboliskt i att drätselkammaren just denna dag konfronterades med stadens ruin.

Måndagen 21 oktober

Läkarklart på sjukstugan

Idag tillträder den av landstingets sjukvårdsstyrelse nyutnämnde sjukstugeläkaren i Sävsjö, doktor Ingemar Severinsson. Han kommer närmast från Burträsk i Västerbotten, där han under de senaste två åren varit sjukstuge- och provinssiälläkare. Den nye sävsjödoktorn är bördig från Göteborg avlade läkarexamen i Stockholm 1940 och har sedan bl.a. genomgått specialistutbildningar i gynekologisk radiologi i Göteborg och Lund. Under mellanåren har han haft tjänstgöring på olika lasarett och även sinnessjukhus.

Torsdagen 24 oktober

Nattproduktion av ”Flygande tefat” När kommer Sputnik

På JH-fabriken i Sävsjö går produktionen på högvarv f.n. med arbetsstyrkan i skiftjobb från kl 7 på morgonen till kl. 2 på natten. Tidningens medarbetare stötte härom kvällen ihop med verkmästare Bertil Almqvist, som då i förbigående kastade fram att man körde nattskift på jobbet. En tanke föddes: varför inte hälsa på hos arbetarna på JH en sen kvällstimma och ta några bilder som visar en positiv sida av vardagslivet i staden. Den industriella produktionen är samhällets ekonomiska ryggrad och handens arbetare är lika värda att ställas i blickpunkten som någonsin andens. Brödskrin är en av fabriken huvudprodukter och det är en särskild finess med skrinen från JH. På locket finns nämligen en skärbräda av teak, en detalj som husmödrarna runt om i vårt land har lärt sig uppskatta. Fru Britta Carlssons uppgift är att nita dit handtagen på brödlådorna och det sköter hon som en hel karl. Ivan Melknert och Valter Englund hör till veteranerna på JH. Ingen kan spruta ”Flygande tefat” snabbare och effektivare än lackerare Englund. Idén med de populära åkbrickorna, som nu är den största detaljen i JH.s omfattande leksaksproduktion, kläcktes av fabrikschefen Georg

Gillmert för några år sedan, då rapporter om mystiska rymdfarkoster ingick från olika håll i världen. Nu frågar man sig osökt om Sputnik ger upphov till masstillverkning av en ny JH-produkt.

Tisdagen 29 oktober

Brottning i kväll Sävsjö mot Tranås

Sävsjöbrottarna möter i kväll Tranås brottarklubb i en vänskapsdust på hemmaplan. Matchen går av stapeln i träningslokalen vid Sturevallen.

Sävsjö ABK: flugvikt: G. Eklöf, bantam: Bertil Karlsson, fjäder: Lennart Eklöf, J. Thorstensson, lättvikt: Ingvar Carlsson, Rolf Ljunggren, welter: Torsten Roos, Sven Pettersson, mellanvikt: Rune Johansson, lätt tungvikt: Bo Pettersson, tungvikt: vakant.

Onsdagen 6 november

I Sörensens

nyinredda snabbköpsbutik på Stora torget gjorde sävsjölottorna i samband med sin ordinarie arbetstid ett besök i går kväll. Damerna togs emot av direktör Lindberg och inspektör Kling och den sistnämnde gav besökarna många goda tips då det gällde ekonomisk köp av charkuterivaror. Vidare demonstrerades bl.a. den senaste förpackningstekniken inom branschen.

Tisdagen 12 november

Nya storslakteriet till Sävsjö projekt på 2-3 milj. Enighet Sävsjö-JLS

Det kan nu utan vidare sägas vara klart att det nya storslakteriet i Jönköpings län- ett byggnadsprojekt på mellan två och tre miljoner kronor- kommer att förläggas till Sävsjö. Intensiva underhandlingar har sedan flera månader förts mellan representanter för Sävsjö stad och JLS-styrelsen. Att valet föll på Sävsjö som den lämpligast platsen för det nya slakteriet beror främst på stadens centrala läge samt dess goda kommunikationer vad såväl landsvägs- som järnvägsförbindelser beträffar.

Torsdagen 14 november

Kvällsjobb i hönshus blev tändande knista för unga sävsjöfabrikörer

Det började för ett tiotal år sedan. När klockan på

jobbet slog fem och de flesta av stadens manuella arbetare lade verktygen ifrån sig i den berättigade behagliga känslan av att vara fria för dagen, då pinnade ett par sävsjögrabbar med jäkt i benen hem på sina cyklar, slängde en kaffeslurk i magen och sig själva på hojarna igen och åkte till ett gammalt hönshus på Vrigstdvägen för att göra beslag till bäddsoffor på övertid. Hönshuset hade de hyrt av en tant för 30 kronor i månaden och de hade slagit sig i backen på att de skulle jobba upp sig och bli sina egna. Startkapitalet var plus minus noll men det fanns energi och sinne för mekaniska detaljer i överflöd. Det blev en lång och ofta besvärlig väg mot målet, men grabbarna gav inte tappt och idag står de säkert på egna ben och har tillika jobb för fem anställda. Ingvar Lindahl och Lennart Rydén heter de och i dagarna har de flyttat in i en ny verkstadslokal vid Parallellgatan där de förfogar över 250 kvm utrymme för den toppmoderna maskinparken med bl.a. helautomatisk rörbockningsmaskin för tillverkning av stålrörsmöbler. Firman är Rydén & Lindahl och dess utveckling är ett utmärkt exempel på vad frisk företaganda i förening med klipsk energi kan åstadkomma.

Lördagen 23 november

Brandchefen går

Sävsjö stad kommer att få se sig om efter en ny brandchef nästa år. Nuvarande chefen för stadens borgarbrandkår, fabrikör Karl Söderqvist, har nämligen avlämnat sin avskedsansökan till drättselkammaren som kommer att behandla ärendet på måndag. Söderqvist har varit brandchef i Sävsjö i 12 år och tillhört brandkåren sedan starten. En visserligen fullt avtalsmässig men med hänsyn till tjänstens karaktär möjligen något restriktiv lönepolitik torde vara huvudorsaken till brandchefens beslut. Han har begärt avsked från 1 januari.

Måndagen 25 november

Nya hantverksmästare i Sävsjö

Till vällovliga mästare i det hedervärda charkuteriyrket utnämndes bröderna Per-Erik och Weinitz Weihagen vid Sävsjö hantverksförenings gillestuga i Hantverkaregården på lördagskvällen. Utdelningen av mästarbreven förrättades av ålder-

mannen frisörmästare Herman Hansson.

Under gillestugan framkom även att Damklubben ånyo gett ett bidrag till Hantverkaregården, denna gång genom att bekosta indragning av telefon. Föreningen fick vidare motta ett album med bilder från Hantverkaregårdens invigning av fotograf Nils Ramde. Sammanlagt ett 60-tal personer deltog i festligheten.

Tisdagen 26 november

Apotekarskifte i Sävsjö

Kl. 8.30 på måndagsmorgoen var den formella tidpunkten då Apoteket i Sävsjö bytte ägare. Den nye sävsjöapotekaren Erik Werner efterträder apotekare Ture Norin, som numera är bosatt i Jönköping där han sedan den 1 juni står som innehavare till apoteket Kronan. Under söndagen var inte mindre än 22 personer i febril verksamhet på sävsjöapoteket som då inventerades från golv till tak. Apotekare Norin kom till Sävsjö från Motala 1945 och har alltså tolv år som sävsjöbo bakom sig. Det är inte utan att det känns lite underligt att nu säga farväl till Sävsjö och sävsjöborna, säger han vid ett samtal med tidningens medarbetare. Praktiskt taget hela Västra härad har ju varit min kundkrets eftersom sävsjöapoteket har filialer i både Vrigstad och Bodafors, och jag skulle gärna vilja framhålla att jag trivts mycket bra med folket i staden och dess omgivningar.

Onsdagen 27 november

Skolan i Torset skall nedläggas

Folkskolestyrelsen i Sävsjö sammanträdde på tisdagskvällen. Första ärendet gällde skolorna i Torset och Hultagård. Då det visat sig att barnantalet är för litet för att hålla skola i Torset beslutade skolstyrelsen att tills vidare lägga ner denna och förlägga undervisningen till Hultagård. Till ny städerska efter Hulda Svahn, som sagt upp sin anställning, valdes fru Doris Strömquist. Till vikarie för folkskollärarinnan Asta Svensson, som beviljats tjänstledighet från den 1 december till 31 mars antogs folkskollärare Gustav Falkenborn.

Onsdagen 4 december

Sävsjö-pojke till Hollywood. Blir kock hos filmdirektör Holliwood, den lyxiga filmstaden är

och förblir ett drömbegrepp för de flesta svenska ungdomarna. För 17-åriga sävsjö-unglingen Arne Johansson har det emellertid blivit en realitet. På måndag sätter han sig i ett SAS-plan i Malmö och far till Karifornien för att börja jobba som kock hos filmdirektören Franlin Zonklin. I lön får han 175 dollar i månaden (ca 900 kr) och fritt vliv med bl. a. eget badrum i arbetsgivarens flotta niorumsvilla.

Lördagen 7 december

Dramatiskt då Sture-godsets ladugård brann för tredje gången på ett halvsekel

För tredje gången på mindre än ett halvsekel eldhärjades på fredagen ladugården på det gamla Sture-godset Eksjöhovgård invid Sävsjö. Branden började vid 11.30-tiden och fick ett explosionsartat förlopp. På några få minuter var den över hundra meter långa ladugårdslängan övertänd. 24 svin och ett 40-tal höns innebrändes. Eksjöhovgård ägs sedan 1943 av hotellinnehavaren fru Wera Berndtsson, Lammhult. Gården är utarrenderad och arrendatorn Erik Johanssons kontrakt går ut 14 mars 1958. Svinen ägdes inte av arrendatorn utan av köpman David Augustsson, Sävsjö. Inte heller hönsen hörde till gården. Ägare till dem var Tage Johansson, Sävsjö Skall lantbruket drivs rationellt i fortsättningen torde en ny ladugård bli ofrånkomlig ansåg fru Berndtsson.

Onsdagen 18 december

Ur Blick på sta'n sign. Bros

"Hej tomtegubbar slå i glaset och låt oss lustiga vara!" Var det manne någon som trodde att den låten skulle bli signaturmelodin för Sävsjö stadsfullmäktiges "julsammanträde" i måndags kväll så bedrog han sig. Tyrannerna vägrade absolut att leka jultomar och viftade med kalla handen både åt hemmansägare Hjertberg och källaremästare Stomberg och åt film och dans och glas i alla former. Hjertberg tog illa vid sig och nu funderar han på att pigga upp tillvaron på sitt eget speciella sätt, enligt vad han anförtrodd signaturen sent i måndags kväll. Han ämnar nämligen gå till polisen och begära en utredning på de enligt hans mening olagliga transporter av matjord som förekommit.

Härlig är jorden, resonerar tydligen förre DK-ordföranden, och en jul utan "stämning" är förvisso ingen jul. Huruvida ha gör allvar av sitt hot återstår att se.

Lördagen 21 deceberr

Pampigt HSB-komplex i Sävsjö 45 lägenheter-störst i sta'n

Den förste december 1956 sattes spaden i jorden för HSB-s bostadskomplex vid Parallellgatan och då aviserades att fastigheten skulle bli inflyttningsklar om ett år. Tidsprogrammet höll perfekt och den 30 november 1957 körde det första flyttlasset upp framför det pampiga 90 meter långa och 13 meter breda trevåningshuset och sedan har de en efter en av de 45 insatslägenheterna fått gardiner för fönstren.

Vallsjö kyrka får kvinnlig kyrkvård

Sävsjö församling från och med nästa år en kvinnlig kyrkvård. Det blir stadssköterskan syster Ester Larsson som utsetts till denna befattning i Vallsjö kyrka

Lördagen den 28 december

Sävsjö folkmängd nu 5053 personer

Sävsjö stads folkmängd ökade under 1957 med 88 personer. I denna siffra ingår även Hjärtlanda församling. Särskilt markant är differensen mellan födda och döda. Sålunda har fötts 82 barn under 1957 medan endast 33 dödsfall noterats. Antalet inflyttade uppgår till 338 och antalet utflyttade till 293.

Maj-Sofie Andersson
majsofie@telia.com

